UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Extravagantium Communium, Liber Tertius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM,

LIBER TERTIUS.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

TITULUS I.

CAPITULUM UNICUM.

Prætermissa musicæ artis plurima laude, cantorum lascivæ melodia reprobatur, quia contra honestatem clericalem, quod ore cantabant, gestibus simulabant. Et cantores ipsi tam exempti, quàm non exempti per octo dies ab officio suspenduntur. Posset etiam hæc extravagans aptè locari sub tit. de celeb. mis.

Ioannes XXII.

Docta sanctorum patrum decrevit auctoritas, ut in divinæ laudis officiis, quæ debitæ servitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cespitet, & modesta psallentium gravitas placida modulatione decantet. Nam in ore eorum dulcis resonabat sonus. Dulcis quippe omnino sonus in ore psallentium resonat, cùm Deum corde sicipiunt, dum loquuntur verbis, in ipsum quoque cordibus devotionem accendunt: inde etenim in ecclesiis Dei psalmodia cantanda præcipitur, ut fidelium devotio excitetur: in hoc nocturnum diurnumq; officium, & missarum celebritates assiduè clero ac populo sub mano tenore, distinctaque gradatione cantantur, ut eadem distinctione collibeant, & maturitate delectent. Sed nonnulli novellæ scholæ discipuli, dum temporibus mensurandis invigilant, novis notis intendunt fingere suas, quàm antiquas cantare malunt, in semibreves, & minimas ecclesiastica cantantur, notulis percutiuntur: nam melodias hoquetis intersecant, discantibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeò ut interdum antiphonarii & gradualis fundamenta desiciant, ignorent super quo ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, imò confundunt: quum ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensiones que temperatæ, plani cantus, quibus toni ipsi secernuntur ad invicem obfuscentur: currunt enim, & non quiescunt, aures inebriant, & non medentur: gestibus simulant, quod depromunt, quibus devotio quærenda contemnitur, vitanda lascivia propalatur. Non enim inquit Tullius ipse Boëtius, lascivus animus, vel lasciviorib us delectatur modis, vel eosdem sæpè audiens emollitur, & frangitur. Hoc ideò dudum nos & fratres nostri correctione indigere percepimus: hoc relegare, imò prorsus abjicere, & ab eadem ecclesia Dei profligare efficacius properamus. Quocirca de ipsorum fratrum consilio districtè præcipimus, ut nullus deinceps talia, vel his similia in dictis officiis, præsertim horis canonicis, vel cùm missarum solennia celebrantur, attentare præsumat. Si quis verò contra fecerit, per ordinarios locorum, ubi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis verò per præpositos seu prælatos suos, ad quos aliàs correctio & punitio culparum & excessuum hujusmodi, vel similium pertinere dignoscitur, vel deputandos ab eisdem, per suspensionem ab officio per octo dies auctoritate hujus canonis puniatur. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis præcipuè, sive solennibus in missis, & præfatis divinis officiis aliquæ consonantiæ, quæ melodiam sapiunt, puta octavæ, quintæ, quartæ, & hujusmodi supra cantum ecclesiasticum simplicem proferantur: sic tamen, ut ipsius cantus integritas illibata permaneat, ut nihil ex hoc de bene morata musica immutetur: maximè cùm hujusmodi consonantiæ auditum demulceant, devotionem provocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant. Actum & datum, &c.

a Eccles. 47.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

Cùm beneficia in curia vacantia idoneis debeant conferri personis, illorum collationem Papæ sibi reservat. vide cap. 2. & 3. & cap. præsenti, eod. tit. lib. 6.

Bonifacius VIII.

Piæ solicitudinis studio ducimur, ut dignitates, personatus, præbendæ, aliaque beneficia ecclesiastica, cum cura vel sine cura, quæ apud sedem Apostolicam vacare noscuntur, personis conferantur idoneis a: per quas in eis debita impendantur obsequia, & divinorum cultus exerceatur solicitè in eisdem. Inde fit, quòd nos hujusmodi dignitates, personatus, præbendas, ecclesias, & alia ecclesiastica beneficia quæ apud sedem eandem intra unum mensem à data præsentium hactenus in curia vacaverint computandum, & quæ ex nunc apud eam vacaverint in futurum, provisioni sedis ejusdem auctoritate Apostolica reservamus: Decernentes exnunc irritum & inane, si secus in hac parte scienter vel ignoranter, per quemcunque seu quoscunque, Apostolica, vel alia quavis auctoritate contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Datum Later. 3 nonas Maji. Anno 1.

a *Vide Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 12.*

CAP. II.

Provisiones sub titulo commendæ factas de ecclesiis patriarchalibus, archiepiscopalibus, episcopalibus, & monasteriis ad petitionem Regum vel quorumcunq; magnatum, revocat.

Clemens V.

EX supernæ providentia majestatis, cujus universa dispositione reguntur, ad Apostolicæ præminentiam dignitatis (licet insufficientibus meritis) evocati, gregem dominicum nostræ vigilantiæ creditum undique contemplamur: illumque salubri studemus pastoris more vigilis (quantum nobis ex alto permittitur) observantia custodire, ut de illo possimus ad ipsius laudem, cujus exercemus vices in terris, dignam in extremo judicio reddere rationem. Ideoque nos diligens cura solicitat, continua pulsat instantia, & curiosa solicitudo perurget, ut circa fidelium statum salubriter dirigendum sic efficacibus studiis & promptis operibus intendamus, quòd per nostræ cooperationis ministerium erga sanctam matrem ecclesiam devotio filiorum concrescat, ipsorum cessent gravamina, & tranquillitatis ei proveniat incrementum: quòd tunc rectè agere credimus, cùm molestis eventibus viam præcludimus, indirecta dirigimus, subtrahimus noxia, & salubria procuramus. Sanè pridem nos, licet insufficientibus meritis, ad summum apostolatus apicem (sicut Domino placuit) evocati, ab ipso nostræ promotionis exordio antiquæ notitiæ Regum, Prælatorum, magnatum, & aliorum nobilium personarum ecclesiasticarum & secularium memores existentes, ac ipsorum aliquibus, tum quia in terris morantes eorum gradum hujusmodi promotionis habuimus, tum quia solitæ ad eos amicitiæ specialibus affectibus ducebamur: Aliquibus verò ex assueta Romanorum Pontificum liberalitate, quam in suis exercere sunt soliti novitatibus, volentes honoris & liberalitatis affluentia complacere, ad eorum importunas tamen & multiplicatas precum instantias, nonnullis clericis, & personis ecclesiasticis, religiosis & secularibus, diversorum ordinum, dignitatis, conditionum & statuum, patriarchales, archiepiscopales & episcopales ecclesias, ac monasteria distincta pastoribus, sub commendæ, vel custodiæ seu curæ vel guardiæ, aut administrationis titulo, nominevè notabili, duximus perpetuò, ad vitam seu ad certi temporis spatium committenda: super his, an tales videlicet tantasque gratias per nos fieri decuisset, variorum arduorum negotiorum multiplicitate distracti, usque ad tempus, quo infirmitate satis periculosa nos his diebus visitavit omnipotens, nequivimus cogitare plenariè. Verùm in debilitate ipsius ægritudinis constituti, à negotiorum utcunque discussione semoti, ad hoc sub diligenti examine direximus aciem nostræ mentis, demumque prospeximus evidenter, quòd ecclesiarum & monasteriorum eorundem cura negligitur, bona & jura dissipantur ipsorum, ac subjectis eis personis & populis spiritaliter plurimum & temporaliter derogatur, eisque redundant ad noxam, quæ dicebantur cedere ad profectum: ac nedum ipsis, sed etiam Romanæ matri ecclesiæ, quæ disponente Domino ipsorum caput fore dignoscitur & magistra, graviora inde futura timentur pericula. Nolentes igitur his tot & tantis dispendiis ulterius causam relinquere, sed volentes potius opportunum & debitum in hac parte remedium adhibere, omnes & singulas promissiones hujusmodi, per nos (ut præmittitur) factas, quibuscunque cujuscunque ordinis, dignitatis, aut status, seu etiam sanctæ Rom. eccles. Cardinalibus quocunque modo vel tempore factæ noscantur, auctoritate Apostolica ex nunc ex certa scientia revocamus, cassamus, & annullamus, & decernimus de cætero non habere aliquam roboris firmitatem. Nulli ergo, &c. Datum apud Pisatum Burdegalens. diœcesi. X. Cal. Martii, Anno 2.

CAP. III.

Beneficia majora & minora vacantia & vacatura, infra annum in provincia Burdegalen. Clemens V. certis ex causis sibi disponenda reservavit, cum appositione decreti.

Clemens V.

ETsi in temporalium dispositione bonorum habenda sit discretionis cautela, præcipuè, ut ea dignè & laudabiliter disponantur: in ecclesiasticis tamen rebus multò fortius invigilare nostra debet intentio, ut rerum personarum conditiones & status, ad divini nominis laudem, & ipsarum utilitatem providatur ex merito ecclesiasticis personis: cùm juxta canonicas sanctiones a nihil sit, quod ecclesiæ Dei magis officiat, quàm quòd indigni assumantur ad regimen animarum. Hac igitur consideratione moti specialiter Burdegalen. ecclesiam, de qua licet immeriti fumus noviter ad hunc statum summi Apostolatus assumpti, & monasterium sancti Burdegalen. ordinis sancti Benedicti etiam vacantes per obitum quondam fratris Gulielmi de Bombio Abbatis ejusdem. Et generaliter patriarchales, archiepiscopales, episcopales ecclesias, monasteria, prioratus, & quæcunque personatus, dignitates vel officia, cujuscunque ordinis & conditionis existant, necnon canonicatus, prebendas, ecclesias cum cura vel sine cura, & alia quælibet beneficia ecclesiastica quocunque nomine appellentur, ejus qui sedem Apost. vacare noscuntur ad præsens, & quæ vacare nostri pontificatus tempore vacare contigerit in futurum, provisioni, collationi & dispositioni nostræ & sedis eadem hac vice auctoritate Apostolica reservamus. Decernentes ex nunc irritum & inane, si quid contra per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignorantes attentatum est hactenus, vel in posterum contigerit attentari: Constitutione Clement. IV. & Bonifac. VIII. Rom. Pont. prædecess. nost. & alia quælibet in contrarium edita non obstante. Et quia plus timeri solet, quod specialiter injungitur, quàm quod generaliter imperatur: hac reservatione nostra & decreto ligari volentes ignorantes. Et quia bullam nostram non habemus ad præsens, ad cautelam præsentium & memoriam futurorum hujusmodi reservationem cum præmissi interpositione decreti scribi & in publicam formam redigi fecimus per Bernardum Caprarii publicum notarium ipsis scriptoribus quam etiam sigilli (quo utebamur olim Burdeg. ecclesiæ præsidentes) fecimus appensione muniri. Datum Burdeg. 2. Cal. Aug. Pontif. nost. Anno 1.

CAP. IV.

Papa hac primò ambitionem & importunitatem mendicantium religiosorum & secularium super obtinendis plurimis beneficiis, dispensatrè, qui insufficientes quandoq; erant prius, indirectè, ut cui, regnis & aliis locis distantibus recitans, apponit plures ex hac contingentes inconvenientias: & tandem statuit, quod omnes receptis Cardinalibus ac Regum filiis) qui super pluralitate beneficiorum, quæ aliàs de jure non poterant obtinere, dispensationem obtinent, unam cum cura, aliud sine cura, possint à tempore notitiæ obtinere, ligere intra mensem, & alia cum effectu dimittere tenentur: aliis omnibus sic dispensatis sint ipso jure privati. Et etiam de beneficiis, in quibus jus est ad rem dum vacabunt, de plurium testimonio, aliis, injustè tamen & sine dispensatione detentis, ordinat, quòd detentum retineant & omnia alia dimittant extra mensem, alioquin omnibus sint privati. Item vult quòd qui annuli tales impetrarint, dimissionem de primo faciant coram ordinario tunc existente, alioquin sint omnibus ipso jure privati: quæ omnia sic vacantia dispositioni Apost. sedis reservat, interpretans ordinarios hic non solos diœcesanos beneficiorum sic dimissorum. Item hac nomine solis beneficiis intelligi, in quibus quis per se vel vicarium suum temporalem curam animarum vel spiritualem jurisdictionem exercet de consuetudine vel de jure. v. d. de Lau.

a *In Conc. Lateran. sub Innoc. IV. c. 16. refertur in c. nihil III. extr. de elect.*

Ioan.XXII. *Episcopus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

Execrabilis [a] quorundam tam religiosorum quàm secularium ambitio, quæ semper plus ambiens, eò magis insatiabilis creditur, quò sibi amplius indulgetur, & improbitas importuna petentium à nobis & prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus non tam obtinuisse, quàm extortisse plerunque noscuntur, ut unus interdum etiam ad unum beneficium ecclesiasticum minus idoneus, in diversis eccl. nedum vicinis, sed ab invicem longe distantibus, imò nonnunquam in diversorum regnorum partibus situatis, plures quàm duas vel tres, aut plures etiam dignitates, vel personatus, officia seu prioratus, aut diversa ecclesiastica beneficia curam animarum habentia possit dispensativè, cùm alias non liceret de jure communi, recipere, & simul licitè retinere. Vnde inter cætera inconvenientia infrà scripta nascuntur, quòd videlicet interdum unus qui unum quamvis modicum vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vendicat stipendia, quæ multis literatis viris vitæ puritate ac testimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, posset abundè sufficere, æqua distributione collata. Habentibus ipsa paratur vagandi materia, divini cultus minuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur: & dum non sunt sui in unaquaque regione rectores, ecclesiarum detrahitur commodis & honori, quæ caruerit defensorum auxilio in juribus suis & libertatibus multipliciter collabuntur: ruinis patent ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorum: Et (quòd amarius est dolendum) animarum cura negligitur, & vitium sentibus fomentum periculosè præbetur. Nos itaque tot malis tantisq; discriminibus occurrere cupientes, omnes & singulas dispensationes super receptione ac retentione plurium dignitatum, personatuum, officiorum, prioratuum, aut beneficiorum, quibus cura sit animarum annexa, sub quacunque forma vel expressione verborum à nobis vel dictis prædecessoribus nostris cuicunque personæ concessas (Cardinalibus tamen sanctæ Romæ ecclesi qui circa nos universali ecclesiæ serviendo singularum ecclesiarum commoditatibus se impendunt, ac Regum filiis, qui propter sublimitatem eorum ac generis claritatem sunt potioris prærogativa gratiæ attollendi, duntaxat exceptis) deliberatione super hoc cum fratribus nostris habita diligenti, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia, in forma subscripta duximus taliter moderandas, quòd per moderamen nostrum effrenatam circa easdem personas talium beneficiorum multitudinem refrenemus, ipsique impetrantes fructu dispensationum hujusmodi totaliter non fruentur. Statuimus itaque & de fratrum nostrorum consilio ordinamus, quòd obtinentes nunc ex dispensatione legitima pluralitatem hujusmodi dignitatum, personatuum, officiorum, aut prioratuum seu beneficiorum, quæ aliàs absque alia dispensatione legitima obtinere nequibant, unum tantùm ex dignitatibus, personatibus, officiis, prioratibus, ecclesiis vel beneficiis hujusmodi, quibus cura immineat animarum, cum dignitate, personatu, vel officio, prioratu, ecclesia vel beneficio sine cura, quæ habere maluerint, prætextu dispensationis sufficientis circa id eisdem indultæ, possint licitè retinere: quæ tamen teneantur eligere intra mensem, numerandum à tempore notitiæ constitutionis istius. Cæteris beneficiis cum cura vel sine cura, quæ ipsius dispensationis prætextu tenebant, & quæ aliàs ante non poterant de jure absque dispensatione aliqua licitè retinere, quæ nos extunc vacare decernimus, coram ordinariis sub testimonio publico intra idem tempus verbaliter & realiter cum effectu dimissis: absque eo, quòd ad illa nunquam sine nova collatione, ab eo qui facere poterit facienda, redire, aut eorum administrationi se immiscere præsumant. Alioquin tam his, quàm aliis omnibus beneficiis, quæ virtute hujusmodi nostri moderaminis retinere poterant, ut præfertur, sint ipso jure privati, & prorsus inhabiles ad similia beneficia obtinenda. Per hoc autem iis, qui dignitates, personatus, officia, prioratus, vel alia beneficia curam animarum habentia ex dispensatione, quæ jus tribuat, juxta nostram moderationem præscriptam obtinent, & alia similia beneficia nostrarum vel eorundem prædecessorum auctoritate literarum expectant, cum quibus est, ut illæ cùm vacaverint recipere, & unà cum obtentis retinere licitè valeant, dispensatum, nolumus derogari, quin ea cùm vacaverint, intra dicti temporis spatium possint eligere, & dimissis aliis recipere in forma præscripta, ac licitè retinere: pœnas similes incursuri, si hujusmodi nostræ contraire præsumpserint sanctioni. Porrò quia quorundam oculos sic avaræ cupiditatis vitium excæcavit, quòd plura talia beneficia simul absque dispensatione canonica retinere præsumunt: nos de illis præsenti decreto statuimus, ut omnia & singula beneficia sic detenta (illo tamen retento, quod ultimo receperunt, dummodo in eo ex collatione canonica competat jus eisdem) intra tempus, ut præfertur, limitatum, verbo & facto ac sine fraude, coram ordinariis sub testimonio similiter publico dimittere teneantur. Quòd si non fecerint, & illo sint ipso jure privati, in quo jus eis aliàs competebat, & inhabiles penitus ad quæcunque obtinenda ecclesiastica beneficia censeantur. Qui verò deinceps receperint dignitatem vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium, curam animarum habens annexam, si antea simile beneficium obtinebant, illud quo ipso jure (postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos omni dolo & fraude cessantibus, quo minus habeant, steterit) privati noscuntur, absque moræ dispendio in ordinariorum manibus dimittere debeant, pari modo: Alioquin extunc sint ipso jure secundo privati, & nedum ad sacros suscipiendos ordines, quin etiam ad habendum quodcunque aliud ecclesiasticum beneficium inhabiles reputentur. Quæ omnia & singula beneficia vacatura, ut præmittitur, vel dimissa, nostræ & sedis Apostolicæ dispositioni, de ipsorum fratrum consilio reservamus: Inhibentes, ne quis præter Rom. Pont. quacunque sit super hoc auctoritate munitus, de hujusmodi beneficiis disponere, vel circa illa per medium permutationis, vel aliàs innovare hoc quoquo modo præsumat. Nos enim si secus actum seu attentatum fuerit, irritum decernimus & inane. Cæterùm ordinarios intelligimus in casibus suprascriptis Episcopos, in quorum civitatibus vel diœcesibus consistunt beneficia, seu aliquod eorum, quæ debent secundùm præmissa dimitti, aut ipsi, qui ea debent dimittere, commorantur, vel ecclesiis cathedralibus vacantibus capitula earundem. Et hi de beneficiis, tam dimissis, quàm (ut præmittitur) perditis nos vel Apost. sedem certificare studeant, quamprimùm commodè poterunt indilatè, ut de illis salubriter disponere valeamus. Quantum autem ad modificationem personatuum attinet antè factam, illa duntaxat, & non alia beneficia ecclesiastica, quocunque nomine nuncupentur, curam habere censemus, quæ parœcias habent, in quibus est animarum cura annexa, non per vicarios perpetuos, sed per rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales vicarios exercenda. Necnon etiam illa quorum ministris ratione beneficiorum hujusmodi competit visitare, inquirere, procurationes recipere, suspendere, excommunicare, seu ab excommunicationis & suspensionis sententiis absolvere de consuetudine, vel de jure, juribus aliis de animarum cura loquentibus in suo robore, quoad cætera, permansuris. Nulli ergo omnino

a *Vide Conc. Trid. Sess. 7. de reform. c. 2. & 4. Sess. 24. de reform. cap. 17.*

hominum liceat hanc paginam nostrorum moderationis statutorum, constitutionum, reservationis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avinioni, Calend. Decembr. Pontif. nost. Anno 2.

CAP. V.

Episcopatus Tholozanus, in reditibus plurimùm abundans, in novam metropolim, propter multiplices causas hic expressas erigitur, cui pro suffraganeis ecclesiæ sunt deputatæ quatuor villæ in novas civitates erectæ, adjectis cum illis ecclesiis Apamiarum. Et quibus Episcopis & Archiepiscopis prius subserant, quidq; earum cuilibet pro redditibus sit assignatum, hic exprimitur: & tandem censuræ ecclesiasticæ in rebelles proferuntur. Adverte, quòd ecclesia de Vauro, & ecclesia de Marapuce, sunt sub ecclesia Tholozana tanquam suffraganea: licet de illis hic mentio nulla fiat. Violtius ex hoc capitulo habetur, quoniam cognoscimus causas erigendi, & dividendi ecclesias, alias alis subjiciendi, & alias ab aliis eximendi, & ad solum Papam hæc omnia spectare: cui singulari privilegio majores causæ majoraq; negotia reservantur. patet in cap. 1. de translata. Episc. cum sint concor.

Ioannes XXII.

SAlvator noster, cujus nutui cuncta serviunt *a*, in agro mundi hujus messem multam aspiciens, & operariorum raritatem attendens, Dominum messis rogandum esse, ut in illam operarios mitteret, censuit: & ipse idem etiam exiens manè, veluti paterfamilias diligens, horis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, sicut eodem Domino disponente Vicarius ejus in terris esse dignoscitur, sic & ipsius actibus (in quantum sinit humana fragilitas) se conformare tenetur. Vbi ergo superexcrescere messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adjicere, & juxta Propheticum verbum augere custodiam: custodes & cultores idoneos in dominicam vineam destinare. Sanè considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione solicita revolventes, quòd in tanta multitudine populi, quanta fœcundavit altissimus civitatem & diœcesim Tholozanam, singulorum vultus nequibat (ut condecet) unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile, per talem latam & diffusam diœcesim ad unum tantùm à personis ecclesiasticis & mundanis recursum haberi. Attendentes etiam, quòd licet Tholozanus episcopatus reditibus abundaret immensis, non tamen supererat hucusque memoria, quòd ex suorum opulentia copiosa redituum aliquid in ecclesia vel diœcesi Tholozana provenisset in divini cultus augmentum; imò sic ex adipe prodierat & prodibat iniquitas, ut multo jam tempore luxus circa carnis desideria, evectionum pompa, immensitas clientelæ, immoderata diffluxio in parentes, sumptus enormes, aut usus extraordinarii sibi vendicassent ibidem quasi totum patrimonium crucifixi: & verendum erat ne præsul unicus Tholozanus incrassatus *b* & dilatatus, & excessivis hujusmodi opibus alias superbus periculosè recalcitrans, Deum factorem derelinqueret, & à sino salutari recedens, perniciosum exemplum in subditos derivaret. Pensantes quoque, quòd sanctæ memoriæ Clemens Papa quintus, prædecessor noster eodem etiam tempore, quo civitas & diœcesis antefatæ longè minus in populo, ac reditibus affluebant, tamen extunc benedicente Domino incredibiliter creverint in utroque, & jugiter crescere dignoscantur, spiritu beatæ considerationis inductus, ad divisionem episcopatus ejusdem firmiter, dum viveret, intendebat: licet mors præventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum. Nos pium prædecessoris nostri propositum in effectum volentes adducere, & tam diffusæ multitudinis quod prædictorum redituum copia excessiva non solùm quam etiam cultum augere divinum, & fructum animarum profectum, quos (si juxta facultatem erigantur, & diffusam latitudinem dictæ diœcesis sufficiens ministrus in eadem utilitate præsulum deputetur) in adhibito provenire speramus, promovere salubriter intendentes. Præmissis & aliis suadentibus justis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio concordi, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudem Dei, exaltationem ecclesiæ, fidelium que salutem, ejusque tum ipsum dictamque diœcesim Tholozanam Apostolica auctoritate dividimus in quinque diœceses, quas per certos distingui limites faciemus: Volentes & decernentes, quòd præter civitatem Tholozanam, quæ suam propriam & distinctam habebit diœcesi certis finibus limitandam, subscriptæ quatuor villæ, quarum quælibet, eisdem consilio & auctoritate in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo insignimus: scil. de monte Albano, pridem de Caturcen. diœcese, cui adjicietur cum parte dictæ quondam diœcesis Tholozanæ: ac sancti Papuli, de Rivis, & de Lumberiis, de ipsa quondam Tholozanæ diœcese existentes, IV. separatas diœcesi habeant certis limitibus distinguendas. Quodque beati Marini, de monte Albano, ubi corpus sancti Theodori confessoris dicitur esse reconditum, prædictæ civitatis nomen Albani, & beati Papuli dictæ civitatis sancti Papuli, Mariæ de Lumberiaco, civitatis prefatæ Lumberiensis, non beatæ Mariæ de Rivis ecclesia ipsius civitatis devenensis, sint de cætero & habeantur perpetuo ecclesiæ cathedrales. Et quia ecclesia Tholozana, sicut hodierniori statu, & conditione potiori refulget, sic & majoris honoris titulis efferenda est, ipsam hucusque suffraganeam ecclesiæ Narbonens. ac totam quondam diœcesi Tholozanam de fratrum nostrorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni jurisdictione, potestate, ac subjectione Archiepiscopi, capituli & ejusdem ecclesiæ Narbonensis penitus eximentes, eam ad laudem divini nominis, & honorem ecclesiæ sanctæ suæ, in archiepiscopalem, ac metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insignis sedis metropolitanæ decoramus: authoritate Apostolica decernendo, ut ex nunc pro metropolitana ecclesia in perpetuum habeatur. Et quia etiam dignum est, ut ex quo de filia facta mater metropolitica à gravitatis susceptæ insignia, & suffraganeorum congruo numerum filiarum, ac decentem provinciam habet, et ad judicium Archiepiscopi Tholozani, qui pro tempore fuerit, omnes causæ suffraganeorum Episcoporum, & personarum ecclesiasticarum, ac civitatum eidem provinciæ juxta sacrorum statuta canonum referuntur. Nos præfatas IV. civitates & ecclesias cathedrales cum earum diœcesibus (ut præmittitur) distinguendas, necnon civitatem & ecclesiam Apamiarum cum sua diœcesi, ac nunc ipsius ecclesiæ Tholozanæ suffraganeas, ac de provincia Tholozana in perpetuum fore decernimus: & jure metrop. subjicimus, & subjectas esse volumus eisdem illi. Prænominatas montis Albani, quæ de diœc. Caturcen. & Bituricen. provincia, & Apamiarum civitates & ecclesias, quæ de provincia Narbon. habebantur, esse noscuntur: necnon reliquas tres civitates & ecclesias sancti Papuli, Rivenen. Lumberiacen. quæ ab olim de diœcesi Tolozana fuerunt, cum earum diœcesi, conventibus, collegiis, sive capitulis à jurisdictione, potestate, ac subjectione quacunque Bituricensis & Narbonensis Archiepiscoporum, ac Caturcensis, & quondam Tholozani, Episcoporum, capitulorum, & Albanum atque conventuum, & ordinariorum quorumlibet dioecesis

a *Matth. 9.* b *Deut. 2.*

ecclesiasticorum, quibus quomodolibet fuerant hucusque subjectæ, auctoritate præsentium perpetuò eximentes, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis. De bonis autem, reditibus, proventibus, & juribus dicti quondam episcopatus Tholoza. ipsi Tholoza. decem millia, & singulis aliis prædictis ecclesiis (Apamiarum exceptis, cui de ipsis bonis, reditibus & proventibus, juribus, ultra illa, quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis literis distinguendam) singulis quinque millia librarum Turonen. annui reditus, & perpetui proventus, quæ quidem unicuique illarum, suisque Pontificibus (dignitate ac onere, & circumstantiis aliis attente pensatis) debere sufficere vidimus, præter reditus, proventus, & jura, quæ ad prædictas ecclesias, & conventus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei, & ipsarum ecclesiarum commodum intendimus ordinare: ex nunc auctoritate prædicta de consilio ac plenitudine memoratis concedimus, donamus, ac etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum ecclesiarum præsules, qui pro tempore fuerint in rebus & locis cuilibet magis adjacentibus & vicinis, juxta distinctionem, seu limitationem diœcesium singulam, per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione, seu limitatione prædicta pendente, volumus quod eorum quilibet summam eum contingentem pro rata accipiat annuatim de bonis, reditibus, proventibus, & juribus antedictis, per manus eorum, quos ad hoc providerimus deputandos. Residuum verò redituum, proventuum, & jurium ipsorum, quod (facta de illis, ut præmissum est, assignatione) supererit, necnon jurisdictionem spiritalem & temporalem, quæ ad dictum quondam episcopatum Tholoza. usque ad tempus divisionis hujusmodi pertinebat, & quæ distinctione, seu limitatione post facta pendente faciemus per idoneas exmeri personas. Ac beneficia, etiamsi dignitates, personatus ac officia existant (exceptis his, ad quæ quis per electionem assumitur, & in quibus, vel ad quæ auctoritate literarum Apostolicarum alicui, seu aliquibus jus est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus præjudicium generari) nunc & in antea usque ad distinctionem diœcæ. vacatura dispositioni nostræ ac sedis Apostolicæ de fratrum ipsorum consilio reservamus. Hæc igitur per dictæ sedis prudentiam circumspectam sic statuta salubriter & utiliter ordinata, perpetuis esse valituræ temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes: auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cujuscunque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiam si archiepiscopali, vel episcopali, sit regia præfulgeat dignitate, hujusmodi ordinationem Apostol. reservationem, & alia supradicta quovis modo turbare, seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus, super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi intra octo dierum spacium post publicationem præsentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas, & interdicti in universitates, ac suspensionis in conventus, capitula sive collegia, de consilio & auctoritate prædictis sententias promulgamus: à quibus non, nisi ad Romanum Pontificem absolutionis beneficium (præterquam in mortis [a] articulo) valeant obtinere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatis, constitutionum, erectionum, insignitionum, exemptionum, decorationis, subjectionis, concessionis, donationis, deputationis, reservationis, inhibitionis promulgationis, infringere, vel ei ausu, &c. Datum Aviin. VII. Calend. Iulii, Pont. nost. Anno I.

CAP. VI.

Impedientes episcopatus Tholozani erectionem in ecclesiam cathedralem, & ejus divisionem in V. diœc. ultra pœnas in constitutione superiori declaratas, perdunt feuda, & quæcunq; beneficia spiritualia & temporalia. Et si sint personæ ecclesiasticæ, efficiuntur inhabiles ad quæcunq; beneficia ecclesiastica.

Idem.

NVper certis ex causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos ad id rationabiliter induxerunt, quondam episcopatum Tholozanum in archiepiscopalem, seu metropolitanum ereximus ecclesiam: quatuor villas, quarum quamlibet insignivimus vocabulo civitatis, quatuor cathedrales ecclesias creavimus: unam videlicet in villa montis Albani, quondam Caturcen. diœc. adjicienda sibi certa parte quondam diœc. Tholoza. alteram in villa Lumberiaci, aliam in villa sancti Papuli, & aliam in villa de Rivis & de Robestria quondam Tholo. diœc. Quas quidem ecclesias unà cum Apamiarum ecclesia, tanquam suffraganeas subjecimus ipsi metropolitanæ Tholozanæ ecclesiæ. De bonis quoque & reditibus dicti quondam episcopatus Tholozan. tam ipsi Tholozan. quàm prædictis ecclesiis suffraganeis certam portionem, quam unicuique illarum debere sufficere vidimus, providimus assignandam: totali bonorum & redituum ipsorum residuo, dispositioni nostræ & sedis Apostolicæ reservato. Alia etiam circa præmissa fecimus, decrevimus, & ordinavimus ex certa nostra scientia, de ipsorum fratrum concordi consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, districtius inhibentes, ne quis cujuscunque præeminentiæ, ordinis, conditionis aut status, etiamsi archiepiscopali dignitate fulgeret, ipsam ordinationem nostram impedire præsumeret vel turbare: ac decernentes extunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium facerent, nisi resipuerint cum effectu, intra octo dierum spacium post publicationem ordinationis ipsius excommunicationis in personas, interdicti in universitates, ac suspensionis sententias in capitula, conventus, sive collegia duximus promulgandas, prout hæc & alia in Apostolicis literis inde confectis plenius continentur. Verùm quia ipsa nostra ordinatio eò efficacius & inviolabilius speratur servari, quò plurium & graviorum vallata fuerit adjectione pœnarum: Nos ad observationem inconcussam ipsius eò amplius anhelantes, quò evidentius in divini cultus augmentum, & salutem fidelium animarum noscitur redundare, præfatis adjiciendo sententiis, omnes & singulos scienter turbantes aut impedientes ordinationem eandem, aut aliqua in illa contenta: seu turbantibus vel impedientibus dantes consilium, auxilium vel favorem, directè vel indirectè, publicè vel occultè, cujuscunque sint conditionis, dignitatis, ordinis, aut status, ecclesiastici vel mundani, etiamsi archiepiscopali vel episcopali aut majori vel superiori præfulgeant dignitate: nisi intra octo dierum spacium post publicationem præsentium ab hujusmodi impedimento seu turbatione, ac impensione consilii, auxilii vel favoris resipuerint cum effectu, feudis, locationibus, officiis & beneficiis quibuscunq; spiritualibus & temporalibus, etiam si dignitates vel prælaturæ quævis fuerint, quæ ab ecclesiis seu in ecclesiis quibuscunque obtinebunt, seu obtinent, ex certa nostra scientia, & de ipsorum fratrum cõsilio, & Apost. plenitudine potestatis, privatos esse decernimus ipso facto: & sic liberè ipsa feuda, locationes vel officia aut beneficia spiritalia & temporalia, dignitates,

a *In articulo mortis nulla est casuum reservatio: atq; idcò omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuscuis peccatis & censuris absolvere possunt. Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reservat.*

& prælaturæ ad ipsas, ad quas spectant, revertantur ecclesias, & devolvantur ad rectores, capitula seu collegia eorundem, quòd de illis pro sua voluntate disponant: & ad dignitates & prælaturas per electionem aut alium modum licitum idoneas personas assumant. Personasque ecclesiasticas, quæ culpabiles fuerint in præmissis, inhabilitamus ad quæcunque ecclesiastica beneficia obtinenda. Nulli ergo omninò hominum, &c. Datum Avinion. IV. No. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. VII.

Executores quatuor dantur, ad pœnas superiores solenniter publicandas.

Idem *Bartholomæo electo Narbo. diœce. Aguelmo de Blanvia Engelimen. Eduen. Archid. & magistro Berengario de Lagiis Lemovicen. & Narbo. ecclesiarum canonico.*

NVper ex certis causis, quæ nostrum & fratrum nostrorum animos, ad id rationabiliter induxerunt, &c. (ut supra proxi. usque ad beneficia ecclesiastica obtinenda.) Quocirca discretioni vestræ, per Apost. scripta mandamus, quatenus privationem & inhabilitationem nostram hujusmodi vos omnes, seu tres, vel duo, sive unus ex vobis, per vos vel alium, seu alios, in ecclesiis & solennibus locis & aliis, de quibus & quoties expedire videritis, solenniter publicetis: ne quisquam valeat circa id ignorantiam allegare. Datum Avinion. II. Idus Nov. Pont. nost. Anno 8.

CAP. VIII.

Dispensat cum quodam Abbate, ut Episcopus possit esse: licet defectum patiatur in ordinibus & ætate. Ex hac & sequenti cognoscimus causas & formas dispensandi. Quæcunq; enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. ad Rom. 15.

Idem *Arnoldo electo Lumbanen.*

NVper ex certis rationabilibus & manifestis causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, civitatem Lumbanen. olim villam de Lumbanis, tunc intra Tholozanæ diœcesi. limites constitutam, qui locus insignis, ac multiplici commoditate dotatus existit, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, per literas nostras, sub certa forma in civitatem ereximus, civitatisque vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, ut ecclesia Abbatiæ illius loci de Lumban. ordinis sancti Augustini extunc haberetur & existeret cathedralis: ac deinde volentes eidem ecclesiæ de pastore idoneo salubriter providere, in te Abbatem ejusdem ecclesiæ, virum utique literarum & literarum scientia prædituum, vitæ ac morum honestate decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, direximus oculos nostræ mentis, teque (non obstante defectu ætatis & ordinum, quem pateris, cùm tonsuratus modò in clericum, & in XXVII. ætatis tuæ anno, vel circà, constitutus esse dicatis, super quo tecum gratiosè duximus dispensandum) de fratrum nostrorum consil. ipsi ecclesiæ præfecimus in Episcopum & pastorem, curam & administrationem ipsius ecclesiæ tibi in spiritualibus & temporalibus committendo. Vnde licet nondum sit tibi munus consecrationis impensum, nec Apostolicas literas promotionem tuam hujusmodi continentes (cùm illas non habeas) possis ostendere. Nos tibi, ut (constitutione feli. recor. Greg. Pap. VIII. præd. nost. & quælibet alia super hoc in contrarium edita, nequaquam obstante) possis ejusdem Ecclesiæ Lumban. & quorumcunque bonorum ipsius administrationem accipere, ipsamque administrationem libere exercere, auctoritate præsentium indulgemus. Contradictis, &c. Datum Anno 4. ut supra.

CAP. IX.

Hortatur quendam in multis commendatum, ut curam pastoralem administret in ecclesia, quæ de novo fuerat in cathedralem erecta. hic autem invenies multa notata dignissima, quæ debeant lectores ad devotionem accendere.

Idem *venerabili fratri Bertrando Episcopo montis Albani, ad universalis ecclesiæ regimen accendum divina dispensatione vocato.*

AD cujuslibet status ecclesiæ aciem solicite considerationis extendimus, pastorales partes officio vigilanti adhibentes, ut earum singulæ pastoribus gubernentur idoneis, & providis rectoribus disponantur. Quarum dispensatione provida, & providentia circumspecta (illius cooperante clementia, qui vere pastor & nobis agnoscitur) spiritualium & temporalium proficiunt incrementis. Nuper siquidem ex certis & rationabilibus causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, ecclesiam olim villam montis Albani, tunc intra limites Cantorien. diœc. constitutam, qui locus insignis existit, ac abundat multiplici hominum & rerum exuberat, de fratrum nostrorum consil. & Apost. plenitudine potestatis, civitatis vocabulo duximus decorandam: statuentes ac etiam decernentes, ut ecclesia monasterii illius loci montis Albani monasterii casa Dei ad Rom. eccl. nullo medio pertinentis, ordinis sancti Benedicti Claremoten. diœcesis tunc immediatè subjecta, extunc haberetur & existeret ecclesia cathedralis; postmodum verò de celeri ac salubri providentia ipsius ecclesiæ montis Albani, ut sponsi solitò intuitur, solicitè cogitantes, ac volentes illum eidem praeficere in pastorem, de quo certam haberemus notitiam, quòd eum clara morum insignia redimirent, nec esset dubia ejus charitas, circa plebem suo regimini commitendam, & in cujus fiducia consisteret salubriter servitura subditorum. Ad te nunc monasterii prædicti Abbatem, quem literarum scientia prædituum, vitæ & morum honestate decorum, discretionis & consilii maturitate conspicuum, in temporalibus providum, in spiritualibus circumspectum, nobis & fratribus nostris placida cum conversatione continuata, diu apud sed. Ap. approbatum, direximus oculos mentis nostræ: quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua, nobis & eidem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta, de ipsorum fratrum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis eidem ecclesiæ montis Albani providimus, pariterque tenentes eidem sanctæ ecclesiæ teipsum in pastorem, tibi curam & administrationem illius in spiritualibus & temporalibus committendo, ac tibi postmodum faciendo, per venerabilem Frat. no. Berengarien. Episcopum Tusculan. munus consecrationis impendi: Firma ipsa fiducia que tenentes, quòd eadem ecclesia monasterii Albani (dominica assistente clementia) per tua circumspectionis & industriæ studium fructuosum servabitur in prosperis & adversis, & spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Tolle igitur Dei jugum, tàm leve collis humilium, quàm suave, ac dilectione pascendum collis gregem ejus, super quem nostis vigilias dilectus noctesque custodit, ut liber non pateat aditus invasori, & dominus insuspicabili hora venturus, si te inventi fuerit ignavus insuspicabili hora venturus, qui tuo labori propinat, & tem, cursu consummato, qui tuo labori propinat, & horum fide servata, quæ tuæ solicitudini commisimus, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introibis. Datum, &c. Anno 4.

CAP. X.

Declarat, an collector fructuum primi anni omnium beneficiorum ecclesiasticorum vacantium & vacaturorum, nisi ad certum temporis spatium deputatorum, pro cautura sedis apostolicæ solutiones supportandas, possit cum obtinentibus beneficia conferre, & altaria dotalia cadant sub tali reservatione, &c.

Idem *Hugoni de Monteballo canonico Eduen. collectori fructuum primi anni, &c.*

Postulasti per Apostolicæ declarationis evidentiam edoceri, quid tibi super dubiis infrà scriptis circa commissam tuæ industriæ recollectionem fructuum prædictorum (aliàs præbendarum, aut beneficiorum) imminentibus fit agendum. Tuæ itaque consultationi breviter respondentes, te scire volumus beneplaciti nostri esse super fructibus beneficiorum, quæ ita reperies in solutione decimæ juxta verum taxata valorem, quòd illum nequaquam excedunt, cum obtinentibus hujusmodi beneficia, prout melius & utilius diœcesanis locorum (in quibus hujusmodi beneficia fuerint, quorum consilia in hac parte requiras) & tibi videbitur, valeas convenire. Nos enim ipsorum diœcesanorum, & tuam conscientiam super his oneramus. Licet autem quotidianæ distributiones, per nos fuerint à perceptione fructuum prædictorum exclusæ, hoc tamen volumus de distributionibus ipsis intelligi, quæ dantur eis, qui horis interfunt: sic quòd illæ, quæ solvuntur his, qui sunt in civitate vel loco præsentes, quamvis horis non interfint eisdem, non sint ab onere dictæ recollectionis immunes. Porrò declarationem illam factam per nos in deputatione seu reservatione fructuum prædictorum, ut videlicet non extendatur ad vicarias seu capellanias, ut plurimum à decedentibus institutas ad missas pro ipsis decedentibus celebrandas, certis constitutis redditibus Presbytero inibi celebranti, locum habere volumus in altaribus dotatis certis feudis, censiticis seu censibus, ut capellanus inibi celebrare debeat pro dotantium animabus certis vicibus, singulis septimanis, & in ecclesia cathedrali horis interesse divinis; dummodo valor annuus ipsorum altarium summum XX. lib. Turonen. non excedat. Alioquin includatur in deputatione seu reservatione prædictis. Vbi verò præbenda fuerit in decima pro tanto taxata, quòd quam posset canonico hebdomadario (cui certum pro illa servitium imminet in ecclesia faciendum) post perceptionem taxationis hujusmodi remanere: volumus quòd de taxatione ipsa pro hujusmodi servitii onere portionem aliquam congruam prædicto hebdomadario distinctam, pro jam dicta camera nostra residuum perceptum. Cæterùm præbendas illorum, qui taxationem decimæ solvere recusantes abesse velle se simulant, ut taxationem ipsam diminuere compellantur: ne per illorum absentiam hujus perceptione taxationis frauderis, quasi nil de præbenda percipere valeas, de qua non percipiunt aliquid, nisi saltem in loco vel in civitate præsentes, quum tamen ecclesiæ fabrica tales præbendas ex integro percipere dignoscatur: declaramus sub deputatione seu reservatione comprehendi præfata; ut videlicet eas juxta deputationis nostræ modum percipere valeas, canonicorum ipsorum absentia non obstante. Ridiculum enim esset, ut eadem fabrica potiori quàm nos privilegio in talibus uteretur. De illis denique, qui licet per multos annos tenuerint ecclesias vel præbendas, nihil tamen se percepisse asserunt ex eisdem, cùm juxta consuetudinem Patres prædecessores eorum testati fuerunt de bonis illarum, propter quod ipsi obtinentes tales ecclesias tibi satisfacere nequeunt de fructibus antedictis: nihilominus affirmantes, quòd tandiu fructus ecclesiarum ipsarum perceptos donec tibi fuerit inde plenariè satisfactum: placet nobis & volumus, ut si est ita, oblationi hujusmodi condescendas per hoc tamen non intendimus consuetudinem approbare prædictam. Datum Avinion. V. Idus Octob. Pontificatus nostri Anno 2.

CAP. XI.

Cum Romanus Pontifex pro ecclesia Romana necessitatibus fructus beneficiorum vacantium usq; ad certum tempus reservasset, circa illam reservationem plurima ambiguitates orta sunt, quas hic solvit.

Idem.

Cvm nonnullæ ecclesiasticæ personæ in cathedralibus ecclesiis canonicatus, præbendas, dignitates, personatus, & officia, ac alia beneficia ecclesiastica obtinentes, revocare conentur in dubium, an fructus, reditus, & proventus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum etiam vacantium, & quæ in diversis orbis partibus usque ad triennium vacare contingeret, quos pro eccles. Rom. necessitatibus per nostras sub certa forma literas duximus reservandos, juxta tenorem literarum ipsarum cameræ nostræ solvere teneantur: præsertim cùm archiepiscopales & episcopales ecclesiæ, ac regulares abbatiæ ab hujusmodi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis literis eximantur: Nos dubitationem hujusmodi amputare volentes, auctoritate Apost. declaramus, quòd cùm sub appellatione archiepiscopalis vel episcopalis ecclesiæ, aut regularis abbatiæ, hujusmodi præbendæ, dignitates, personatus, & officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur prædictis: necnon & præbendarum, & officiorum monachorum, monasteriorum regularium, ac reditus abbatiarum seu Abbatum earundem, quæ in beneficiis ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus, reditus & proventus includi in deputatione prædicta, & dictæ cameræ juxta prædictarum literarum tenorem debere persolvi: ac id idem super solutione omnium fructuum, redituum, & proventuum commendatariarum, custuum seu grangiarum, monasteriorum, domorum, & locorum conventualium, quæ pro beneficiis ecclesiasticis (ut prædicitur) conceduntur (nisi duntaxat in fructibus illorum, quæ sunt forsan excepta) declaramus & præcipimus observari. Præterea cùm in aliquibus ecclesiis tam cathedralibus, quàm aliis, panis & potus pro quotidianis distributionibus ipsarum ecclesiarum canonicis & personis de præbendarum ipsarum corporibus pro die quolibet deputetur: & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ summa, & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus vel hebdomadis etiam canonicis studiorum causa aut aliàs pro eorum negotiis, de licentia capitulorum ecclesiarum ipsarum, ab ecclesiis eisdem absentibus exhibeantur, & etiam persolvantur: declaramus auctoritate prædicta illam bladi quantitatem, & pecuniæ summam, quæ pro quolibet mense vel hebdomada dictis canonicis (ut prædicitur) ministrantur, non debere pro quotidianis distributionibus computari, sed illa tantùm, quæ præfatis canonicis quotidie pro diurnis & nocturnis horis distribuuntur sine fraude. Adjicimus insuper declarationi prædictæ, quòd si obtinenti curatum beneficium, aliud sibi confimile collatum fuerit, vel etiam in posterum conferatur, post secundi beneficii pacificam possessionem adeptam, & fructuum perceptionem ipsius, nihil de fructibus ejusdem primi beneficii (nisi forsan super hoc dispensatione canonica sit munitus) percipere possit: sed pro dicta camera nostra juxta formam dictarum literarum recipiantur, & etiam exigantur. Vbi verò fructuum, redituum & proventuum beneficiorum ecclesiasticorum non reperietur certa taxatio: declaramus auctoritate prædicta, quòd fructus, reditus & proventus beneficiorum hujusmodi cùm vacare contigerit, per medium dividantur, quorum medietas recipiatur pro camera prædicta, reliquam verò medietatem ille pro sua sustentatione percipiat, qui beneficium hujusmodi dignoscitur obtinere. Grangias autem, & alia loca Cistercien. ordinis & aliorum locorum regularium, in quibus gubernatores seu custodes, vel administratores ponuntur ad tempus, & removentur ad voluntatem superiorum suorum, eorumque fructus, reditus & proventus auctoritate declaramus eadem in deputatione prædicta, ac literis nostris super illa confectis aliquatenus non includi. Nulli ergo omninò, &c. Datum Avinion. Nonis Januar. Pont. nost. Anno 4.

CAP. XII.

Fructus amborum beneficiorum, quibus quandoq; beneficiatus privatur, cameræ Apostolicæ deputantur.

Idem.

CVm nonnullæ ecclesiasticæ personæ revocare conentur in dubium, an si obtinenti dignitatem, vel aliud beneficium ecclesiasticum, cui cura imminet animarum, aliud beneficium conferatur, eo casu, quo ambo beneficia ipsa successivè vacare contingit, eorundem amborum fructus primo anno, quo vacant, ratione deputationis fructuum, redituum & proventuum ecclesiasticorum tunc vacantium, & quæ usque ad certum tempus vacare contingeret, quos pro ecclesiæ Romanæ necessitatibus relevandis per nostras literas duximus deputandos, nostræ cameræ debeantur. Nos ambiguitatem hujusmodi removere volentes, auctoritate Apostolica declaramus, amborum eorundem beneficiorum fructus, reditus & proventus (cùm utrumque ipsorum vacet) pro eadem camera debere percipi & haberi. Nulli ergo, &c.

CAP. XIII.

Dispositioni Apostolicæ reservantur beneficia curialium, & aliorum ad curiam accedentium, vel ab ea recedentium, si moriantur in locis ultra duas dietas legales ab ipsa curia non distantibus.

Benedictus XII.

AD regimen ecclesiæ generalis, quanquam immeriti, superna dispositione vocati, gerimus in nostris desideriis, ut debemus, quòd per nostræ diligentiæ studium ad quarumlibet ecclesiarum & monasteriorum regimina, & alia beneficia ecclesiastica juxta divinum beneplacitum, & nostræ intentionis effectũ, viri assumantur idonei, qui præsint, & prosint committendis eis ecclesiis, monasteriis, & beneficiis prælibatis. Præmissorum itaque consideratione inducti, & suadentibus nobis aliis rationalibus causis, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, omnes patriarchales, archiepiscopales & episcopales ecclesias, & etiam monasteria, prioratus, dignitates, personatus & officia, necnon canonicatus & præbendas, & ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura, secularia & regularia, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueverint seu debuerint per electionem seu quemvis alium modum assumi, nunc apud sedem Apostolicam quocunque modo vacantia, & in posterum vacatura, necnon per depositionem, vel privationem, seu translationem, aut muneris consecrationis suspensionem, per felicis recordationis Ioan. Pa. XXII. præd. no. seu ejus auctoritate factas, & per nos seu auctoritate nostra in antea faciendas ubilibet. Necnon si forsan tempore jam dicti prædecessoris aliqui in concordia vel discordia electi, vel postulati fuerint, quorum electio cassata seu postulatio repulsa, vel per eos facta renunciatio, & admissa per ipsum prædecessorem, vel auctoritate ipsius extiterint, seu quorum electorum, vel postulatorum, & in antea eligendorum seu postulandorum ac renunciantium electionem cassari, vel postulationem repelli, aut renunciationem admitti per nos, vel auctoritate nostra contingeret apud sedem prædictam, vel alibi ubicunque. Ac etiam per obitum cardinalium ejusdem eccl. Rom. ac officialium dictæ sedis: videlicet camerarii, Vicecancellarii, notariorum, auditorum literarum contradictarum, & Apostolici palatii causarum auditorum, correctorum, & scriptorum literarum Apostolicarum, ac pœnitentiarii præfatæ sedis, ac abbreviatorum, nec non commensalium, & aliorum quorumlibet Capellanorum sedis ejusdem, & etiam quorumcunque legatorum sive nunciorum, ac in terris ecclesiæ Romanæ rectorum, & thesaurariorum, per dictum Ioan. prædecessorem, vel nos specialiter deputatorum seu missorum hactenus, vel à nobis deputandorum, aut mittendorum in posterum: nunc vacantia & in antea vacantia, dictumque dictos legatos, vel nuncios seu rectores aut thesaurarios, antequam ad Romanam curiam pervenire contingerent, vel venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet pro quibuscunque negotiis ad Romanam curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta curia ultra duas dietas legales non distantibus jam forsan obierint, vel eos in antea mori contigerit de hac luce. Ac etiam simili modo quoscunque curialium peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis, seu alia quacunque causa ad quatuor loca recedentium, si eos antequam ad dictam curiam venerint, in locis ultra duas dietas ab eadem curia (si permittitur) non remotis, dummodo eorum propinquiorum domicilium non existat ibidem, jam forsitan decesserint, vel in posterum eos contigerit de medio tolli, nunc per obitum hujusmodi vacantia, & in posterum vacatura. Rursus monasteria, prioratus, dignitates, dignitates, personatus, administrationes, officia, canonicatus, præbendas, & ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica, secularia & regularia, cum cura vel sine cura, quæcunque & qualiacunque fuerint, etiam si illa personæ consueverint & debuerint per electionem aut quemvis alium modum assumi, quæ promoti per eorum prædecessorem, vel ejus auctoritate ad patriarchatum, archiepiscopalium, & episcopalium ecclesiarum, nec non monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc vacantia. Et qui per eos seu auctoritate nostra in posterum ad eadem regimina promovendi tempore promotionis hujusmodi obtinebunt. Necnon etiam, quæ per affectionem jurium quorumcunque prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum & præbendarum ecclesiarum, & beneficiorum aliorum per nos, vel eundem Ioan. prædecessorem, seu auctoritate literarum nostrarum, vel ipsius Ioan. prædecessoris collatorum, & conferendorum in posterum, nunc vacantia, & in antea vacatura (prima super præmissis omnibus & singulis cum fratribus nostris collatione præhabita, & matura deliberatione secuta) ordinationi, dispositioni, & provisioni nostræ (donec miserationis divinæ clementia nos universalis ecclesiæ regimini præfidere concesserit) de ipsorum fratrum consilium auctoritate Apostolica reservamus decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super præmissis, & quilibet eorum per quoscunque, quavis auctoritate fieri vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus quibuscunque constitutionibus à prædecessoribus nostris Rom. Pontif. editis, quatenus obstitere possent superioris articulis, vel alicui sive aliquibus eorundem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reservationis & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avinion. 3. Idus Ianuarii, Pontificatus nostri Anno I. M. CCCXXXV.

CAP. XIV.

Beneficia quæcunq; sunt dispositioni Apostolicæ reservata in tempus reservationem sunt affecta: ita quod illorum collatio, si per alium à Romano Pontif. fuerit facta.

Paulus Venetus *Papa II.*

AD Romani Pontificis providentiam, & circumspectionem providam spectare dignoscitur, dubia litigantium (ex quibus lites graves oriuntur indies) sine dilatione rationis oraculo terminare, prout negotiorum qualitate, & temporum conditione inspectis, conspexerit Deo Domino salubriter expedire. Cum itaque nonnulli Romani Pontifices, prædecessores nostri, per diversas eorum constitutiones, quas suo tempore duximus in vo-

re voluerunt, quæcunq; beneficia ecclesiastica, quæ sui, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ viventium & tunc existentium cardinalium familiares continui commensales obtinebant, & in posterum obtinerent, eorum familiaritate durante, etiam si ab ipsa familiaritate per obitum cardinalium eorundem vel aliàs recessissent: nec non illa, quæ etiam fructuum & proventuum cameræ apostolicæ debitorum collectores, & qui ipsorum prædecessorum temporibus sua officia exercerent, uniti succollectores durantibus eorum officiis obtinebant, ac in quibuscunq; locis vacaverint, cum irritantis appositione decreti, & deinde prædecessoribus ipsis sublatis de medio, ac eorum beneficiorum occurrentibus vacationibus, inter utriusque juris interpretes etiam officiales Romanæ curiæ sæpenumero hæsitatum extiterit, an beneficia hujusmodi, propter reservationem & decretum prædicta reservata vel affecta, remanserint: ita quòd nullus præter Romanum Pontif. de illis disponere potuerit sive possit: reservatione & decreto obsistentibus supradictis. Ac cùm propter ambiguitatem hujusmodi, varias quoque juris peritorum opiniones & discrepationes ipsas, adverteremus, plerunque pro reservatione & affectione præmissis, interdum verò econtrà pronunciorum & definitum fore. Nos qui vigilis more pastoris super his maturo providendum esse consilio non indignè censuimus: & propterea in singulis causis super quibusvis beneficiis Ecclesiasticis eandem ambiguitatem quomodolibet concernentibus, usq; ad nostrum beneplacitum supersedere mandavimus: cupientes quemadmodum nostro incumbit officio, dubiis hujusmodi finem imponere, subditorum obviare dispendiis, & (ne hinc fiant penitus immortales) de opportuno remedio providere: Felicis recordationis Vrbani V. Greg. IX. Bonifac. VIII. Romanorum Pontificum, etiam prædecessorum nostrorum, qui ad submovenda altercationum semina & ambiguitates hujusmodi lucidandas, declarationes similes per suas literas ediderunt, vestigiis inhærendo, ac providè considerantes, effectum per reservationem manusque appositionem eorundem prædecessorum in dictis beneficiis in esse productum, per obitum ipsorum nequaquam censeri debere revocatum. Romani quoque Pontificis manus appositionem prædictam vitæ efficaciæ tantæque virtutis existere, ut etsi literæ apostolicæ super provisionibus beneficiorum, aut de providendo mandatis, in quibus decretum & reservatio hujusmodi apponuntur, ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum: facultatem tamen providendi de beneficiis taliter servatis quibuscunque aliis fuisse ademptam hujus perpetuæ & irrefragabilis constitutionis edicto de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Eccles. cardinalium consilio omnia & singula beneficia Ecclesiastica, secularia, & cujusvis ordinis regularia, etiamsi præpositatus, canonicatus, præposituræ, & præbendæ, dignitates personatus, administrationes, vel officia fuerint: etiamsi ad illa contulerint, qui illis præficiuntur per electionem assumi, nisi; cura imminet animarum (ut præmittitur) reservata, & per Romanos Pontifices successores nostros canonicè intrantes in postorum reservanda, ac etiam quomodo vacantia & in antea vacatura: per hujusmodi reservationem & decretum remansisse & remanere super affecta: nullumque de illis (cùm primùm vacare contigerit) præter eundem Romanum Pontificem ea quoquovis modo disponere potuisse sive posse, harum serie decernimus, & pariter declaramus. Quod tam in pendentibus etiam per appellationem, quàm in futurum super eisdem beneficiis (ut præmittitur) reservatis committendis causis, per dilectos filios magistros capellanos nostros, causarum palatii apostolici auditores, atque alios quoscunque delegatos & judices ubique inviolabiliter observari, & secundum præmissa, nec aliter sententiari & definiri volumus atque mandamus eis & eorum cuilibet, quavis alia super præmissis interpretandi facultate sublata: Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, declarationis, voluntatis, mandati & decreti infringere, vel ei ausu remerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Rom. apud sanctum Marcum, Anno incarnationis Dominicæ M. CCCLXVII. Cal. Septemb. Pontif. nost. Anno 3.

NE SEDE VACANTE ALIQVID INNOVETVR.

TITVLVS III.

CAP. VNIC.

Papa volens providere divino cultui & ministris ejusdem, & occurrere dispendiis, quæ ipsis quotidie imminent propter occupationes vacantium ecclesiarum primi anni, quæ competunt ex diversis titulis aliquibus ecclesiis seu personis: statuit quòd quando talis occupatio imminebit in beneficiis, quæ consueverunt in decimæ solutione taxari, collectores ipsorum annatum sint contenti ipsa summa, pro qua consuevit dari decima, si ipsam eligendam duxerint, totale residuo penes eum, cui collatum est beneficium, remanente: vel dimissa eidem summa prædicta, possint dictum residuum sibi assumere, dum tamen alterum intra X. dies dicti oligant collectores: aliàs post X. dies ipsorum optio in beneficiatum transeat ipso jure. In non taxatis autem fructus decimabiles illius anni dividantur per medium, & utrique eorum medietas tribuatur: ita quod si alter dimidia noluerit contentari, ipsa in volentem transeat ipso jure: Et si quicquam aliquis contra dictam ordinationem receperit, pœnas hic contentas incurrat.

Ioannes XXII. *Episcopo servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

SVSCEPTI regiminis nos cura solicitat, ut quæ in ecclesiis non absque dispendio ministrorum & cultus detrimento divini servari videamus: per appositionem congrui moderaminis in melius reformemus. Cùm itaque in nonnullis ecclesiis observetur, & à longis retroactis temporibus fuerit observatum, quòd fructus a primi vel secundi, aut alterius cujusque sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem, defuncto vel fabricæ, aut ecclesiis vel personis habentibus annalia de consuetudine, privilegio, vel statuto applicetur in totum: ita quòd illi, qui hujusmodi beneficia canonicè obtinent, & ad quos aliàs de jure fructus ipsi spectare deberent, nihil inde percipiunt: unde illud inconveniens sequitur, quòd commodè nequeunt ad impendendum servitium debitum residere in ecclesiis, in quibus beneficiati existunt. Nos de illo super his remedio providere volentes, per quod hi & illi in fructuum perceptione prædictorum participent, & ecclesiæ debitis servitiis non fraudentur: præsenti decreto statuimus de fratrum nostrorum consilio, quòd illi, qui fructus prædictos sibi hactenus integrè vendicabunt ex privilegio, de consuetudine vel statuto, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis vel statuti quovis modo percipiant: sed ipsius summæ perceptione duntaxat sint omninò contenti, totali residuo prædicta

a *Vide extravagantem Pii V. Pontificis maximi, incip. Durum nimis.*

obtinentibus beneficia remansure: nisi forsan illi, qui fructus eosdem soliti fuerint, (ut præfertur) cum integritate percipere, pro se mallent ipsum habere residuum, & obtinentibus ipsa beneficia summam dimittere memoratam, quo casu percipiendi quod maluerint illis relinquimus optionem: sic quòd intra X. dies postquam scierant beneficia ipsa vacare, ii, quibus annalia ipsa debentur ex privilegio, consuetudine vel statuto, aut ipsorum annalium collectores, quam partem habere voluerint, an scilicet decimæ taxationem, vel illa dimissa residuum (nulla subhastatione præmissa) eligere teneantur. Quam electionem si intra dictos X. dies non fecerint, ut est dictum, extunc ad eum, cujus est beneficium hujusmodi, optio vel electio transeat ipso jure. Et hoc in ecclesiis & partibus illis, in quibus beneficia majora & alia quantum ad solutionem decimæ sunt taxata, volumus observari. In illis verò partibus & ecclesiis, in quibus decimarum taxation non est facta, serveur, quòd fructus & obventiones beneficii tunc vacantis, quod in decima solvere consuevit, per medium dividantur; quorum medietatem habeat is, cui annalium per alterum de prædictis modis perceptio est concessa: reliquam verò medietatem percipiat ille, cui beneficium est concessum pro sustentatione sua, & aliis ecclesiæ oneribus supportandis. Quòd si alter de prædictis prædicta medietate voluerit esse contentus, altero contentari nolente, pars volentis ipso jure transeat ad nolentem, & volens fructus & obventiones illius beneficii percipiet universos, eidem beneficio congruè faciens deserviri, ac ejus supportans onera consueta. Et si quicquam aliquis prædictorum ultra præmissa perceperit, illudque his, ad quos pertinebit, intra mensem non restituerit cum effectu, eo ipso si Episcopus vel superior prælatus fuerit, à pontificalibus & ingressu ecclesiæ noverit se suspenium: Si autem capitulum, universitas vel collegium, ecclesiastico interdicto se noverit (donec prædicta cum integritate restituerit) subjacere. Si verò aliqua singularis persona ecclesiastica vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua, nisi restitutione præmissa (præterquam in mortis articulo) minimè absolvatur: non obstantibus quibuscunque privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, contrariis statutis, juramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut alia quacunque firmitate vallatis. Quæ omnia quoad hæc auctoritate Apostolica revocamus, cassamus, & irritamus, & nullius deinceps esse volumus firmitatis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, revocationis, cassationis, & voluntatis infringere, vel ei, &c. Si quis, &c. Datum, Avin. Calend. Novemb. Pontif. nostri Anno 2.

DE REBVS ECCLESIÆ NON ALIENANDIS.

TITVLVS IV.

CAP. VNIC.

Bonorum ecclesiasticorum alienatio non tenet, & alienantes & recipientes sunt excommunicati, prælatisq; diversis diversa pœna imponuntur.

Paulus Venetus *Papa II.*

AMBITIOSÆ *a* cupiditati, illorum præcipuè, qui divinis & humanis affectati, damnatione postposita, immobilia & preciosa mobilia Deo dicata, ex quibus ecclesiæ, monasteria & pia loca reguntur, illustranturque, & eorum ministri sibi afinoniam vendicant, profanis usibus applicare, aut cum maximo illorum ac divini cultus detrimento exquisitis mediis usurpare præsumunt, occurrere cupientes: Omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, conductionem ultra triennium, necnon infeudationem vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus & bonis in emphyteusim antiquo concedi solitis, & tunc ecclesiarum evidenti utilitate, ac de fructibus & bonis, quæ servando servari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hujusmodi tuo valitura constitutione præsenti fieri prohibemus, & decessorum nostrorum constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quæ tenore presentium innovamus, in suo nihilominus robore permanere. Si quis autem contra hujus nostræ prohibitionis seriem de bonis & rebus ejusdem quicquam alienare præsumpserit, alienatio, hypotheca, concessio, locatio, conductio & infeudatio hujusmodi nullius omnino sit roboris vel momenti. Et tam qui alienat, quam qui alienatas res & bona prædicta receperit, sententia excommunicationis incurrat: Alienanti verò bona ecclesiarum, monasteriorum, locorumque piorum quilibet inconsulto Rom. Pont. aut contra præsentis constitutionis tenorem, si pontificali vel abbatiali præfungitur dignitate, ingressus ecclesiæ sit penitus interdictus. Ille per sex menses immediatè sequentes, sub interdicto hujusmodi animo (quod absit) perseveraverit inclusus, ipsis mensibus eisdem è regimine & administratione illæ ecclesiæ vel monasterii, cui præsidet in spiritualibus & temporalibus, sit eo ipso suspensus. Inferiores verò prælati, commendatarii, & aliarum ecclesiarum seculares ecclesia vel administrationem quomodoliber obtinentes, prioratibus, præpositatis, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, præbendis, aliisque ecclesiasticis cum cura & sine cura seccularibus & regularibus beneficiis, quorum res & bona alienarunt duntaxat, ipso facto privati existant, illæque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis tamen quæ propterea privatæ fuerint) liberè de jure conferri: nisi aliter dispositioni Apost. sed. sint specialiter nuncupatæ, reservata. Nihilominus alienatæ res & bona hujusmodi ad ecclesias, monasteria & loca pia, ut quæ ante alienationem hujusmodi pertinebant, libera revertantur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis & innovationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Marcum, Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. LXVIII. Cal. Mart. Pont. nost. Anno 4.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

TITVLVS V.

CAP. I.

Contractus emptionis & venditionis antiquis consuetudinibus non rescindatur, nec revendentis declaratur hic non esse usurarius. Et ipse hæc dictatur, quòd hujusmodi bulla publicetur.

Martinus V. *venerabilibus fratribus Treverensi & Labiacensi, ac Almucen. Episc.*

REgimini *a* universalis ecclesiæ, quamquam immeriti disponente Domino gerentes, vigilantis angimur assiduis, ut juxta creditæ nobis dispensationis officium, subditorum quorumlibet quietis (quantum nobis ex alto conceditur) tranquillitatem

2 *Vide Conc. Trid. Sess. 25. de reform. c. 11.*

a *De materia hujus extravagantis vide glos. & doctores c. conquestus, de usur. & Illustrissimo & Insulano in c. ad nostram, de emptio. & vend. Anch. consil. 30. enim. Dubitari fide. Petrus de Ancha. consil. de fide instr. & Bart. l. 6. de hæs. & in 3. par. §. si cautio. de fide instr.*

Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore, ne litium anfractum, seu scandalorum parturiant fomentum, auctoritate moderamine declarentur. Sane petitio dilectorum filiorum universorum cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diœcesi Vratislavien. nobis exhibita continebat, quòd à centum annis citra, & supra, & à tanto tempore, & per tantum tempus, cujus contrarii memoria hominum non existit: in eisdem civitate & diœc. ac pagibus aliis vicinis, quædam consuetudo rationabilis observata, præscripta, ac moribus utentium approbata, ad communem hominum utilitatem introducta fuisset. Pro quibus princeps, baro, miles, civis, sive oppidanus partium earundem, cum hoc expedire videbatur, melius pro tunc non valentes sibi consulere, personæ ecclesiasticæ, aut seculari collegio, sive universitati, oppido vel civitati, super bonis suis, dominis, oppidis, terris, agris, prædiis, domibus, & hæreditatibus vendere consuevit, & vendidit annuos census unius vel plurium marcarum, aut grossorum Pragensium nummi Polomzi, & pagamenti consueti: ad rationem, & pro qualibet marca annui census X. XI. XII. XIV. marca, aut plus vel minus, secundum temporis qualitatem, prout ipsi contrahentes tunc inter se convenerant, ipsi venditori tunc integraliter in pecunia numerata solvi consueverant, bonis in ipso contractu tunc expressis, pro ipsius census annui exolutione in perpetuum obligatis. Et semper in ipsis contractibus expresse ipsis venditoribus data fuit facultas atque gratia, quod ipsum annuum censum in toto vel in parte pro eadem summa denariorum, quam ab ipsis emptoribus receperunt, quandocunque vellent, liberè absque altiusve requisitione, contradictione, vel assensu possint extinguere & redimere, ac se ab ipsius census solutione extunc penitus liberare. Sed ad hoc hujusmodi census venditores invisi nequaquam per emptores aliquis vel adstringi valerent: etiam ipsis possessionibus & bonis obligatis penitus interemptis seu destructis. Utique, & est talis contractus emptionis & venditionis per Episcopos Vratislavien. pro tempore existentes, & eorum officiales, necnon per diversos dominos temporales locorum & terrarum, in quibus census hujusmodi constituti existunt, tanquam licitus & communi utilitati deservens, sæpius confirmatus pariter & approbatus. Quodque etiam super hujusmodi censibus plurima beneficia ecclesiastica, collegia, canonicatus, & præbendæ, dignitates, personatus & officia, vicariæ, altaria numero plus quàm duo millia, de expressi consensu & voluntate dominorum temporalium, in quorum territoris dicta bona obligata consistunt, ædificata, dotata, & fundata, authentices eorundem dominorum temporalium literis sigillis sigillatis & roborata fore noscuntur. Quodque etiam venditores eorundem censuum se nonnunquam ad ipsorum censuum solutionem, pœnis & censuris ecclesiasticis ordinariorum locorum sponte & liberè submiserunt; sicuti etiam aliqui eorum tractu temporis compulsi fuerunt, & compelli consueverunt. Tamen nonnullis ex venditoribus ipsi in arcum pravum conversi, cupientes cum alterius pecunia locupletari, hujusmodi census hucusque pro eos ante liberè, & absque ulla contradictione soluta eisdem emptoribus, tam ecclesiasticis, quàm secularibus solvere contradicunt & recusant, confingentes hujusmodi emptionis & venditionis contractus fore, & esse usurarios & illicitos: ipsos emptores ecclesiasticos & seculares, necnon collegia, canonicatus, & præbendas, & dignitates, personatus & officia, vicarias & altaria, ac beneficia hujusmodi ipsorum annuorum censuum spoliant perceptione, & detinent spoliatos, in animarum suarum periculum, eorumq; emptorum præjudicium, damnum & gravamen. Et propterea, an contractus emptionis & venditionis hujusmodi liciti existant, à nonnullis hæsitatur. Quare pro parte earundem cleri, nobilium, incolarum, & habitatorum civitatis & diœ. Vratislavien. nobis fuit humiliter supplicatum, ut an contractus hujusmodi liciti vel illiciti censeri debeant declarare, & alias eis in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati: Quia etiam ex relatione dilecti filii nostri Gulielmi tituli sancti Marci Presbyteri Cardinalis, cui negocium hujusmodi cum peritorum consilio commisimus examinandum: comperimus contractus hujusmodi juridicos, & juxta determinationem doctorum licitos fore. Ad hujusmodi ergo ambiguitatis tollendum dubium in præmissis, præfatos contractus, licitos, & juri communi conformes, ac ipsorum censuum venditores, ad illorum solutiones (remoto contradictionis obstaculo) obligari, aucto. Apost. tenore præsentium ex certa scientia declaramus: Non obstantibus præmissis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Volentes, quòd prædictæ literæ nostræ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrùm, per vos, vel alium seu alios, præfatis emptoribus in præmissis opportuni favoris præsidium efficaciter impendentes, dictasque literas, ubi, quando & quoties expedire videritis, auctoritate nostra solenniter publicantes, faciatis eadem auctoritate eisdem emptoribus, vel ipsorum procuratoribus eorum nominibus, per venditores, seu debitores censuum hujusmodi de præfatis censibus juxta contractuum & conventionum inter ipsos habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi. Contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Non obstan. si aliquibus communiter vel divisim à se. Ap. sit indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ, apud sanctos Apost. 6. Nonas Iul. Pontific. nost. Anno 8.

CAP. II.

Contractum quendam emptionis & venditionis præcedenti similem declaræ esse juris consonum, & absurris alienum. Et tandem jubet præsentem bullam cunctis manifestari.

Calixtus III. *Episco. Magdeburgen. Nurembergen. & Halberstaden. ecclesiarum Decanis.*

REgimini a universalis ecclesiæ quanquam immeriti disponente Domino præsidentes, curis angimur assiduis, ut juxta nobis crediti dispensationem officii subditorum quorumlibet paci & quieti (quantum nobis ex alto conceditur) intendamus. Et dubia, quæ inter eos oriuntur pro tempore (ne litium anfractus exinde, seu scandala proveniant) debito (prout justitia persuaserit) declarationis nostræ ministerio sopiantur. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri Ioannis Episcopi Merburgen. & dilectorum filiorum universi cleri civitatis & diœcesis Mersburgen. nobis nuper exhibita petitio continebat. Quòd licet à tanto tempore, cujus contrarii memoria non existit, in diversis Alimaniæ partibus, pro communi hominum utilitate, inter habitatores & incolas partium earundem talis inoleverit, hactenusque observata fuerit legitimè præscripta, ac moribus utentium & ordinariorum permissione, & plerunque expressa ratificatione approbata consuetudo: Quòd ipsi habitatores & incolæ, sive illi ex eis, quibus id pro

a *Vide Decl. in proxima præcedenti extravaganti citatos.*

suis statu & indemnitatibus expedire visum fuerit, super eorum bonis, domibus, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus annuos marcarum flore. seu grossorum monetæ in partibus illis currentis, reditus seu census vendentes pro singulis ex marcis florenis sive grossis hujusmodi ab eis, qui illas, vel illos, sive reditus sive census ipsos emerint, certum competens pretium, in numerata pecunia secundùm temporis qualitatem, prout ipsi videntes & ementes in contractibus super his inter se firmaverunt, & recipere soliti fuere, illa ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus, & hæreditatibus prædictis, qui in hujusmodi contractibus expressi fuerunt, prædictorum solutione redituum & censuum efficaciter obligantes, in illorum vendentium favorem. Hoc adjecto, quòd ipsi pro rata, qua hujusmodi per eos receptam dictis ementibus restituerent in toto vel in parte pecuniam, à solutione redituum seu censuum hujusmodi restituitam pecuniam contingentium liberi forent penitus & immunes. Sed iidem ementes, etiamsi bona, domus, terræ, agri, possessiones, & hæreditates hujusmodi processu temporis ad omnimodæ destructionis sive desolationis reducerentur opprobrium, pecuniam ipsam etiam agendo repetere non valerent. Apud aliquos tamen hæsitationis versatur scrupulus, an hujusmodi contractus liciti sint censendi. Vnde nonnulli illos usurarios fore prætendentes, occasionem quærunt reditus & census hujusmodi ab eis debitos non solvendi. Quare pro parte Episcopi & cleri prædictorum, asserentium, quòd in talibus hìc emptis censibus & redditibus, fructus, reditus & proventus plurium ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & ecclesiasticorum beneficiorum civitatis & diœcesis, ac partium prædictarum, necnon ferè omnes quotidianæ distributiones, quæ in plerisque ex ecclesiis ipsis divinis intercessentibus ministrari solent, consistere noscuntur: nobis fuit humiliter supplicatum, ut super his Apostolicæ sedis declarationis oraculum impartiri & adjicere paterna dilectione curaremus. Nos igitur hujusmodi in hac parte supplicationibus inclinati, & factas ex commissione felicis recordationis Martini Papæ quinti prædecessoris nostri desuper examinationem, & ejusdem prædecessoris nostri declarationem attentius perstringentes, suisque vestigiis inhærentes, ad omne super his ambiguitatis tollendum dubium præfatos contractus licitos, jurique conformes, & vendentes eosdem ad ipsorum solutionem censuum & redituum, juxta dictorum contractuum tenores (remoto contradictionis obstaculo) efficaciter teneri auctoritate Apostolica præsentium serie declaramus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, M. CCCCLV. pridie Nonas Maji, pontificatus nostri Anno primo. Volentes itaque, quòd prædictæ literæ debitum sortiantur effectum, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrùm, per vos vel alium, seu alios, dictis præposito, decano, capitulo, ac aliis beneficiatis, opportunæ defensionis præsidio assistentes, dictasque literas (ubi & quando, ac quoties expedire videritis) auctoritate nostra solenniter publicantes faciatis, & eadem auctoritate per venditores seu debitores redituum & censuum hujusmodi dictis emptoribus, seu illis, quibus ipsorum redituum & censuum solutio præstanda fuerit, de eisdem censibus & reditibus juxta contractuum & conventionum super his habitorum formam & tenorem, plenam & debitam satisfactionem impendi, contradictores verò per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: non obstante si aliquibus communiter vel divisim à sede Apo. indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum ut suprà.

DE SEPVLTVRIS.

TITVLVS VI.

CAP. I.

Corpora defunctorum exenterantes, & ea vinculantes deinde, ut ossa a carnibus separata sicuti sepelenda in terram fiant, facto sunt excommunicati.

Bonifacius VIII.

Detestandæ feritatis abusum, quem ex quodam more [a] horribili nonnulli fideles imprudenter prosequuntur, nos piæ intentionis dictis prohibito, ne abusus prædicti sævitia ultrùm corpora humana dilaceret, mentesque fidelium horrore commoveat, & perturbet auditum, dignè decrevimus abolendum. Infati namque fideles hujus suæ improbandæ utique consuetudinis vitio intendentes, si quilibet ex eis pauper, nobilis, vel dignitatis titulo insignis, priùsquam ex suarum partium limites debitum [b] naturæ persolvat, in suis vel alienis remotis partibus sepultura electa, defuncti corpus ex quodam impiæ pietatis affectu incisum exenterant, ac illud membratim, vel in frusta minutiùs concidentes, ea subsequenter aquis immersa ponunt ignibus decoquenda. Et tandem (ab ossium ergo mento carnis excusso) eadem ad partes prædictas transmittunt seu deferunt tumulanda. Quod non solùm divinæ majestatis conspectui abominabile plurimum reddit, sed etiam humanæ considerationis obtutibus omnino vehementiùs abhorrendum. Volentes igitur pro officii nostri debitum exigit) illud in hac parte remediare, adhibere, per quod tantæ abominationis, atque inhumanitatis & impietatis abusus penitus deleatur, nec extendatur ad alios: Apost. auctoritate firmiter & statuimus, ut cùm quis cujuscunque status aut generis seu dignitatis extiterit, in civitatibus, terris, seu locis, in quibus catholicæ fidei cultus viget, diem de cœtero claudet extremum, circa corpora defunctorum hujusmodi abusus vel similis nullatenus observetur, nec fidelium manus tanta immanitate fœdentur. Sed ut defunctorum corpora sic impiè ac crudeliter non tractentur, deferantur ad loca, in quibus viventes elegerint sepeliri, aut in civitate, castro, vel loco, ubi decesserint, vel loco vicino ecclesiasticæ sepulturæ tradantur ad tempus, in quod demum incineratis corporibus, aut aliàs ad loca, ubi sepulturam elegerint, deportentur & sepeliantur in eis. Si enim si prædicti defuncti executor vel executores, aut familiares ejus, seu quivis alii cujuscunque status, conditionis, status, aut gradus fuerint, etiamsi pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra hujusmodi statutum & ordinationis tenorem præsumpserint attentare, & defunctorũ corpora sic inhumaniter & crudeliter tractando, vel faciendo perfractati, excommunicationis sententiam (quam exnunc in ipsos profitimur) ipso facto noverint incursuros: à qua non nisi per Apostolicam sedem (præterquam in mortis articulo) e posse absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominùs illorum corpus sic inhumanè tractatum fuerit, ecclesiastica careat sepultura. Nulli ergo, &c. Datum Laterani, III. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

Super prædicationibus, confessionibus & sepulturis, prout hæc cap. ut tollat contentiones, quæ olim inter matrem ecclesiam & ordines mendicantium ortæ erant, ordinat.

a *Al. modo.* b *Mori, est naturæ debitum solvere.* c *Trid. Sess. 14. c. 7. de casibus reserv.*

parte, & Iacobitas, & Cherdigeros ex altera. Hic cap. licet fuisse sublatum per extravagantem, Inter cunctas. quæ est infrà de præbend. est tamen hodie innovatum per Clem. Dudum. De sepult.

Bonifacius VIII.

SUper cathedram præeminentiæ pastoralis divina disponente clementia constituti, etsi multis & arduis, quæ in amplum Romanæ curiæ alveum undique confluunt quasi torrens, prægravemur negotiis, curis excitemur innumeris, cogitationibus plurimis distrahamur: circa id tamen ferventibus votis intendimus, vacamus instantius, ac operosæ studium solicitudinis impartimur, ut ad divini nominis gloriam, exaltationem catholicæ fidei, & profectum fidelium animarum (præcisis radicitus diffidiorum vepribus, & litigiorum anfractibus omninò subditis) inter ecclesiarum antistites, ad curiam & regimen gregis dominici deputatos, cæterasque personas, quas ordo clericalis includit, pacis tranquillitas vigeat, fervor charitatis exæstuet, invalescat concordiæ unitas, animorum identitas perseveret. Scimus enim & ex evidentia facti colligimus, quòd non nisi in pacis tempore benedicitur pacis auctor; nec ignoramus, quòd dissensiones & scandala pravis actibus aditum præparant, rancores & odia suffitrant, & illicitis moribus ausum præbent. Ab etiam siquidem inter prælatos & rectores, seu sacerdotes, ac clericos parœcialium ecclesiarum per diversas mundi provincias constitutos ex una parte, & prædicatorum & minorum ordinum fratres ex altera (pacis æmulo satore zizaniæ procurante) gravis & periculosa discordia extitit suscitata, super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pœnitentiis injungendis eisdem, & tumulandis defunctorum corporibus, qui apud fratrum ipsorum ecclesias sive loca noscuntur eligere sepulturam. Nos autem (pii patris more laudabili) molestè ferentes incommoda filiorum, reducentes ad exactæ considerationis examen, ac in pectoris claustra sollicitè revolventes, quàm sit plena periculis, quàm onusta dispendiis, quamque in divinæ majestatis conspectu zeddatur exosa discordia supradicta. Et propterea intendentes paternæ solicitudinis studio illam prorsus evellere, ac omnimodè submovere, nullisque futuris temporibus favente Domino suscitandam: grandi quoque desiderio cupientes, ut hujusmodi negotium, quod potissimè insidet cordi nostro, finem salubrem & celerem per Apostolicæ solertiæ studium consequatur: diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo, ad honorem Dei, & exaltationem catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum, ac salutis animarum fidelium incrementum, de ipsorum fratrum consilio, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, ut dictorum ordinum fratres in ecclesiis & locis eorum, ac in plateis communibus liberè valeant clero & populo prædicare ac proponere verbum Dei, hora illa duntaxat excepta, in qua locorum prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solenniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam à aliud de prælatorum ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali. In studiis autem generalibus, ubi sermones ad clerum ex more fieri solent, diebus illis, quibus prædicari solenniter consuevit, ad funera etiam mortuorum, & in festis specialibus sive peculiaribus eorundem fratrum, possint iidem fratres & liceat eis liberè prædicare: nisi forte illa hora, qua solet ad clerum in prædictis locis Dei verbum proponi, Episcopus vel prælatus superior clerum ad se generaliter convocaret, aut ex aliqua ratione vel causa urgente clerum ipsum ducerent congregandum. In ecclesiis autem parœcialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant prædicare, vel proponere verbum Dei, nisi fratres prædicti à parœcialibus sacerdotibus invitati fuerint vel vocati: & de ipsorum beneplacito & assensu, seu petita licentia fuerit & obtenta, nisi Episcopus vel prælatus superior, per eosdem fratres prædicari mandaret. Statuimus etiam & ordinamus auctoritate prædicta, ut in singulis civitatibus & diœcesibus, in quibus loca fratrum ipsorum consistere dignoscuntur, vel in civitatibus & diœcesibus locis ipsis vicinis, in quibus loca hujusmodi non habentur, magistri priores provinciales prædictorum, aut eorum vicarii & generales & provinciales ministri, & custodes minorum ordinum prædictorum, ad præsentiam prælatorum eorundem locorum se conferant, per se vel per fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petituri, ut fratres qui ad hoc electi fuerint in eorum civitatibus & diœcesibus confessiones subditorum suorum confiteri sibi volentium audire liberè valeant, & hujusmodi confitentibus (prout secundùm Deum expedire cognoverint) pœnitentias imponere salutares, atque eisdem absolutionis beneficium impendere de licentia, gratia, & beneplacito eorundem. Ac deinde præfati magistri, priores, provinciales, & ministri ordinum prædictorum, eligere studeant personas sufficientes, idoneas, vita probatas, discretas, modestas, atque peritas, ad tam salubre ministerium & officium exequendum: quas sic ab ipsis electas repræsentent, vel faciant præsentari prælatis, ut de eorum licentia, gratia, & beneplacito in civitatibus & diœcesibus eorundem hujusmodi personæ sic electæ confessiones confiteri sibi volentium audiant, imponant pœnitentias salutares, & beneficium absolutionis impendant, prout superius est expressum: extra civitates & diœceses, in quibus fuerint deputatæ, per quas eas volumus, & non per provincias deputari, confessiones nullatenus audituræ. Numerus autem personarum assumendarum ad hujusmodi officium exercendum esse debet, prout universitas cleri & populi, ac multitudo vel paucitas exigit eorundem. Et si iidem prælati petitam licentiam confessionum hujusmodi audiendarum concesserint, illam præfati magistri, ministri, & alii cum gratiarum recipiant actione: dictæque personæ sic electæ commissum sibi officium exequantur. Quòd si forte jam dicti prælati quenquam ex dictis fratribus præsentatis eisdem ad hujusmodi officium nollent habere, vel non ducerent admittendum; eo amoto vel subtracto loco ipsius similiter eisdem præsentandus prælatis possit & debeat alius surrogari. Si verò iidem prælati præfatis fratribus ad confessiones (ut præmittitur) audiendas electis hujusmodi exhibere licentiam recusarint, nos ex nunc ipsis, ut confessiones sibi confiteri volentium liberè liciteque audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque eisdem beneficium absolutionis impartiri, gratiosè concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis. Per hujusmodi autem concessionem nequaquam intendimus personis seu fratribus ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo curatis vel parœcialibus sacerdotibus est à jure concessa, nisi forsan eis ecclesiarum prælati uberiorem in hac parte gratiam specialiter ducerent faciendam. Hujusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adjicimus, ut fratres dictorum ordinum in ecclesiis vel locis suis, ubilibet constitutis, liberam (ut sequitur) habeant sepulturam: videlicet, quòd omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis & ecclesiis memoratis. Verùm, ne parœciales ecclesiæ, & ipsarum curati sive rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere, prædicare, seu proponere verbum Dei, confessiones audire fidelium, debitis & necessariis beneficiis defraudentur, cùm operariis mercedis exhibitio debeatur: auctoritate Apostolica constituimus & ordinamus eadem, ut dictorum ordinum fratres de obventionib. omnibus tam funeralibus,

quàm quibuscunque & quomodocunque relictis, distinctè vel indistinctè, ad quoscunque certos vel determinatos usus, de quibus etiam quarta sive canonica portio dari, sive exigi non consuevit, vel non debet de jure, necnon de datis vel qualitercunque donatis in morte, seu mortis articulo in infirmitate donantis vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque, directè vel indirectè, fratribus ipsis, vel aliis pro eisdem, quartam partem (quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus) parœcialibus sacerdotibus & ecclesiarum rectoribus seu curatis largiri integrè teneantur, facturi & curaturi, quòd nec alii, nec aliis, à quibus quarta hujusmodi minimè deberetur, ad ipsorum fratrum utilitatem vel commodum hujusmodi fiant relicta, aut in eos taliter data vel donata procedent, seu quod in morte, vel ab infirmis hujusmodi dandum vel donandum fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate, sibi dari vel donari procurent: In quibus per ipsos vitandis eorum intendimus conscientias onerare, ut si (quod absit) per fratres ipsos dolo vel fraude quicquam in hac parte agi fortasse contigerit (præter id quod eos propterea dictis sacerdotibus, rectoribus, & curatis teneri volumus) etiam directa ratio in extremi judicii examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem hujusmodi nihil valeant parœciales, rectores, curati & prælati exigere supradicti, neque illis dicti fratres amplius impendere sint adstricti, neque ad id à quoquam possint aliqualiter coërceri. Nos etenim (ut in cunctis æqualiter & pacificè favente Domino procedatur) universa privilegia, gratias, indulgentias verbo, seu scripto sub quacunque forma, vel expressione, seu conceptione verborum, à nobis, vel prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, cuiscunque ordinum prædictorum concessa, necnon consuetudines, conventiones, statuta & pacta in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus revocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus, quinimò cassa, vel vacua, & irrita nunciamus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis. Cæterùm universos ecclesiarum prælatos, cujuscunque præeminentiæ, status, vel dignitatis existant, ac sacerdotes parœciales, & curatos, sive rectores prædictos præsentium tenore rogamus, & hortamur attentè, nihilominusque eis districtè præcipiendo mandamus, quatenus pro divina & Apostolicæ sedis reverentia prædictos ordines & professores eorum habentes affectu benevolo commendatos, fratribus ipsis non se difficiles, graves, duros, aut asperos, sed potius favorabiles, propitios, ac benignos, piaque munificentia liberales se studeant exhibere: sic eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant, ac affectuose admittere non omittant: ut proinde illis æternæ beatitudinis præmium augeatur, & animarum salutis incrementa felicia procurentur. Nec ipsos lateat, quòd si secus ab eis agi fortasse contigerit in hac parte, Apostolicæ sedis benignitas, quæ ordines & professores eosdem ubere favore prosequitur, & gerit in visceribus charitatis, contra eos non immeritò turbaretur, nec eadem æquanimiter pati posset, quin super hoc provisionis opportunæ remedium adhiberet, ipsosque nihilominus cælestis indignatio principis digna pro meritis rependentis, cujus obsequia fratrum ipsorum sedulitas curiosa prosequitur, minimè præteriret. Nulli ergo omninò, &c.

DE DECIMIS.

TITVLVS VIII.

CAP. VNIC.

Cùm Bonifacius decimam certis ex causis hic in principio expressis ab ecclesiis & ecclesiasticis personis ante hac multa dubia circa illam solvendam, sive quæ illorum de jure illa consistantur, unde accidunt cum gravamine, ordinavit, ut omnes viaganti tu multis declaratio.

Bonifacius VIII. *collectiones decimæ.*

DEclarationes, quas in negotio decimæ per nuper impositæ pro prosecutione guerræ in negotio regni Siciliæ contra hostes, de ecclesiis & personis ecclesiasticis per totam Italiam & certas insulas constitutis, volumus observari (cujus quidem decimæ in illis partibus te superintendentem seu collectorem ordinamus deputandum) tales sunt: De redditibus & proventibus leprosariarum, domorum Dei, & hospitalium pauperum, qui in usus leprosorum, infirmorum, & pauperum convertuntur, decima non solvetur. Monachi etiam aliæque regulares personæ, quarum redditus & proventus ecclesiastici adeò sunt tenues & exiles, quòd ab illis sustentari non possunt, sed pro habendo victu & sustentationem necesse habent publicè mendicare, & eleemosynas publicè petere, dictam decimam non solvent. Seculares quoque clerici, quorum ecclesiarum reditus, & proventus annui summam septem florenorum auri non excedunt, eandem decimam non portabunt. Si verò una persona plura habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum dictam summam septem florenorum auri annuatim attingat, simul tamen collata in annis proventibus summam memoratam excedunt, quotquot, vel quantumcunque medica fuerint, de omnibus & singulis decima persolvetur, sed non solvetur à participantiis monachorum. Similiter de iis, qui Christi fidelibus relinquuntur ecclesiis, ut ex eis perpetuò percipiantur reditus. Item de xeniis prælatis & aliis personis ecclesiasticis liberaliter factis, decima non solvetur. Solventium decimam electioni seu arbitrio committimus, utrum ipsam velint solvere per totum tempus, quod durabit dicta decima, pro rata proventuum, quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit, an per ipsum tempus pro rata communis æstimationis proventuum eorundem. Sed una vice electa non licebit aliam variare ad aliam revertendo. Et fiat & teneatur per collectores in scriptis electio hujusmodi expressa in prima solutione decimæ supradictæ: aliquin ipsa æstimationem communem per totum tempus solvere tenebuntur. Declaramus autem, quòd ii, qui eleguntur solvere decimam pro rata eorum, quæ perceperint annuatim, vendant proventus beneficiorum suorum, quæ pertinent ad residentiam non requirunt, & solvant decimam pro solo pretio, quod receperint de eisdem: dum tamen contra hoc in fraudem decimæ nihil omnino agatur. Sed ecclesiastica persona, quæ in ecclesia sua vel beneficio (quod residentiam personalem requirit) non residet, sed facit in eodem per firmarium vel vicarium deservire, deputando ipsi vicario vel firmario certam partem proventuum portionem: non de vicarium seu firmarii portione, sed de universis ipsius ecclesiæ vel beneficii proventibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quòd de sylvis seu nemoribus, quæ non consuevierunt vendi, nil solvetur, nisi fortè aliquid de illis venderetur fuerit durante decima: & tunc æstimabitur quantum valere debent annui reditus partis venditæ, secundum æstimam, quæ consuevit fieri de nemoribus in proportione decima persolvetur, & non de eo quod percipieretur de dictis sylvis seu nemoribus, quæ vendi non consueverunt, nisi fortè vendantur durante decima: qui tunc solvetur ex venditione pascuagii seu herbagii, aut alterius consimilis proventus ex eadem nemorum & sylvarum. Et si non vendantur hujusmodi pascuagia & similia, non solvetur decima

de his: ita tamen, quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc attentetur. Idemque de pasenis, herbagiis, & consimilibus obventionibus sylvarum volumus observari. De stagnis & piscariis decima sic solvetur, videlicet quòd fiet relatio de numero annorum, quibus ante venditionem ultimam vendita non fuerunt, ad quantitatem precii ex ipsa venditione ultima recepti: ut precio diviso in partes secundùm annorum terminum, durante decima, solvatur decima ipsa de tot partibus precii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti: ut si forte sint quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum venditum, & tunc vendatur pro centum florenis, fiant de precio quinque partes, & pro tribus annis, quibus durabit decima, solvetur ipsa decima de tribus partibus precii tantùm, videlicet LX. florenorum, & multiplicabuntur, & minuentur partes precii prout plures & pauciores fuerint dicti anni. De piscariis autem fluminum & lacuum, & venationibus si vendantur, & sylvis cæduis, idem quod de stagnis fiet. De piscibus stagnorum, vel helnis garenarum, quos pro usu vel esu suo consumi, vel sine fraude donari contigerit, decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent à monasteriis & ecclesiis, prioratus, grangias, domos, reditus, pensiones & census, in solvenda de his decima credimus distinguendum: videlicet, an talia in beneficium habeantur, an ex contractu, an ex mera gratia. Si talia in beneficium habeantur, sive hoc sit concessum per sedem Apostolicam, sive per ipsorum monasteriorum vel ecclesiarum personas, de illorum proventibus solvetur decima. Cum autem obtinentur talia ex contractu, puta ad pensionem, vel firmam annuam, in qua non est facta gratia obtinenti, sed in hoc uterque contrahentium studuit conditionem sibi facere meliorem: perceptores pensionis vel firmæ de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si autem quis ante vel post concessionem hujus decimæ ad vitam propriam emit proventus prioratuum, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecunia, ita quòd in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur quantum æstimatione communi valent annui proventus, prioratus, grangiæ, domus terrarum seu redituum hujusmodi: & secundùm hoc ab illis, quorum est horum proprietas, qui inde precium pro futuro tempore receperint, per tres annos decima exhibebitur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus, quia scienter pro minori precio, quàm valeant, sunt talia vendita, vel locata, ipsi obtinentes, & non monasterium vel ecclesia de illo, in quo gratia facta est ipsis, & de reliquo, illi, quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro justa mercede seu remuneratione laboris vel obsequii præstiti vel præstandi talia sunt concessa, ii, quorum est illorum proprietas in decimatione proventuum suorum, etiam horum proventus meritò numerabunt, & de illis (sicut de aliis, quos pro certis suis utilitatibus expendunt) decimam exhibebunt. Quòd si hæc per illos, qui ea obtinebant, in alios sunt translata (quia res transit cum onere suo) etiam circa illos, quæ prædiximus, servabuntur. Nec deducentur expensæ, quæ pro monachis (qui in talibus prioratibus, grangiis seu domibus, in beneficium seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent) fieri dignoscuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum, quæ teneri debent ex pacto in prioratibus, grangiis seu domibus ad justam firmam seu pensionem concessis, sive determinatè, sive non, æstimabuntur æstimatione communi, & talem æstimationem monasterium vel ecclesia, cujus illorum est proprietas, cum suis proventibus decimabit. Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non persolvent: sed qui eis præstant hujusmodi victualia, in decimatione suorum proventuum & redituum numerabunt, & solvent decimam de eisdem. De illis autem procurationibus, quas prælati in pecunia numerata ritè percipiunt ab antiquo, & quas perciperent, etiamsi non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælatus autem, qui procurationem (quam sine visitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata) remittit, quia remittit quod sibi debetur, & de quo solvisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. Si verò procurationem, quam tantùm in victualibus licèt percipi, fortasse remittit, persona ecclesiastica, cui remissio facta est, hujusmodi victualia cum aliis proventibus suis, cùm solvet decimam, æstimabit: cùm etiam si non esset remissa, hoc facere teneretur. In solvendo decimam supradictam solæ expensæ necessariæ, quæ fiunt in re, ex qua fructus percipiuntur arando, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, deducentur. Expensæ autem, quæ fiunt in castrorum custodibus, cùm fiunt extra rem, vel etiam in ædificiis construendis vel conservandis nullatenus deducentur: sic ut nec illæ, quæ in villis tuendis fierent in guerris seu etiam cavalcatis. De iis quoque, quæ consistunt in jurisdictione, mero imperio, regalibus, atque similibus, solvetur decima deductis salariis moderatis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt solvi judicibus & officialibus, similibusque personis, sine quibus jurisdictio, & cætera similia nequeunt expediri: ita tamen, quòd in fraudem decimæ nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expensæ officialium, judicum & consimilium personarum factæ in vestibus sive victualibus minimè deducentur, sicut nec aliæ expensæ similes factæ circa familiam prælatorum. Ratione autem æris alieni, quo persona solvens decimam obligata consistit, nihil de decima minuetur, etiamsi certæ res ecclesiasticæ propter hoc à quoquam fuerint obligatæ. Item de furnis, & de molendinis decima præstabitur. Solvetur autem de oblationibus, sive fiant pro benedictione nubentium, sive pro exequiis mortuorum, necnon de proventibus singulorum prælatorum, & de emendis, quæ ab excommunicatis recipiuntur. De legatis quoque sibi & aliis personis ecclesiasticis non personarum, sed ecclesiarum, vel officiorum ratione relictis, decima persolvetur. Pro decima supradicta non exhibetur pecunia, nisi illa communiter curreret de mandato domini terræ, & quæ est moneta in locis, in quibus consistent fructus & reditus unde decima persolvetur, nec aliqui pecuniam cambire cogentur eandem. Sed si ex probabilibus seu verisimilibus præsumptionibus apparuerit, quisquam pensatis ejus proventibus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quòd super hoc meritò suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos à nobis faciemus inquiri ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem, videlicet de consilio diœcesani Episcopi, vel alicujus deputandi ab ipso, si sit ejus subditus, & non aliter, si Episcopus ipse vel deputatus ab eo commodè possit haberi: & tunc demum, & non prius ille, cujus proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quòd minus solverit, etiam nominatim excommunicabitur: si ejus contumacia exegerit, & visum fuerit expedire. Episcopi autem & Abbates cæteræque personæ ecclesiasticæ, honorabiles non suspectæ, propriæ conscientiæ relinquantur: ita, quòd sufficiat quoad tales excommunicationis sententia, quæ in nullo modo solventes, vel scienter adhibentes fraudem vel malitiam circa ipsius decimæ solutionem generaliter proferetur. Super his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout nobis & illi cui hoc committendum duxerimus, visum fuerit expedire. Proferatur autem (si expediens visum fuerit) excommunicatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solutionem decimæ, vel suorum æstimationem proventuum, cùm fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxerint adhibendam.

Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de proventibus, sed in pecunia numerata.

Solvetur autem decima illis quos ad hæc contigerit deputari.

Rector parœcialis, qui urgente necessitate ecclesiæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi curæ, propter multitudinem parœcianorum vel divisionem parœciæ suæ, sed necesse habet unum vel duos vel plures Capellanos conducere, & eis propter victum salarium constituere, salarium hujusmodi poterit in decimæ solutione deducere: sed ratione victus Capellanorum ipsorum aliquid non deducet.

Quòd si in diversis civitatibus & diœcesib. diversa beneficia obtineantur, de unoquoque beneficio in civitate vel diœcesi, in qua illud fuerit, decima persolvetur.

De eleemosynis verò seu oblationibus datis ad opus fabricæ, maximè de his oblationibus, quæ in civitatibus & aliquibus castris & locis dictarum Provinciarum in certis festivitatibus in candelis & aliis consueverunt dari & offerri, ad opus fabricæ deputatis, decima non solvetur.

Similiter nec de illis oblationibus, quæ colliguntur interdum per laicos, qui consortiales dicuntur: interdum per clericos, quæ ad opus consortii reducuntur, & quæ offeruntur ut luminaria in ecclesia, cruces & calices fiant & reparentur, & etiam ex illis pauperibus subveniatur, & sepeliantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem & clerici exules, cujuscunque conditionis aut dignitatis existant, de suis proventibus ecclesiasticis decimam persolvent. Illæ quoque expensæ, quæ fiunt pro fossatis & aliàs pro terris ædificandis, ut uberiores fructus producant, & illæ, quæ fiunt in conservandis & raparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apothecarum & similium, & ex quibus fructus & pensiones recipiuntur, & nisi repararentur, fructus ex eis percipi non valerent, de decima hujusmodi minimè deducentur. Nec etiam illæ, quæ fiunt pro custodia castrorum, quamvis fiant majores solito.

Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt ecclesiasticæ personæ ratione ecclesiarum suarum, pro sepulturis & dandis pœnitentiis, decima persolvetur. Et quia non occurrit nobis, quin quotidianæ distributiones proventus ecclesiastici sint, de distributionibus quæ dantur in horis canonicis præsentibus, debere solvi decimam declaramus.

Illi quoque, qui deputati fuerint ad collectionem decimæ, cum eis qui debent solvere decimam, de aliqua certa summa solvenda pro decima, nequeunt convenire.

De fructibus arborum & hortorum solvetur decima.

De his autem, quæ consumuntur usu vel esu animalium, si sint ecclesiarum, solvetur decima, deductis expensis necessariis, quæ fiunt pro custodia: si verò sunt personarum, decima non solvetur.

Tu ergo in his solum Deum & justitiam pro præmissis præ oculis habens, ex prædictis declarationibus in decidendis hujusmodi dubitationibus, quæ pro parte leviter decidi poterunt, confirmationem accipias: super majoribus verò decisionem Apostolici oraculi expectes.

Volumus quoque, & præsentium tibi auctoritate mandamus, ut in unamquamque personam ecclesiasticam deputatarum tibi partium, cujuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, quæ decimam ipsam nullo modo vel non integrè scienter, aut non secundùm verum valorem fructuum suorum perceptorum, sive non in terminis constitutis exhibuerit, seu in illorum exhibitione malitiam commiserit sive fraudem, excommunicationis sententiam auctoritate nostra promulgeas. Et etiam in singulos, qui scienter impedimentum præstiterint, directè vel indirectè, publicè vel occultè, quominus decimæ prædictæ solvantur. Et omnes & singulos, qui hujusmodi sententias latas incurrerint, per & alios, & singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, usque ad satisfactionem condignam excommunicatos publicè nuncies, & facias ab omnibus publicè evitari. Aggravaturus alias mandatum contra ipsos, prout procerviam & contumaciam exigere videris eorundem: quòd si satisfacere decreverint, post plenam & integram satisfactionem ab hujusmodi excommunicatione juxta ecclesiæ formam absolvas eosdem, & dispenses cum eis super irregularitate, si ita ligati non abstinuerint à divinis: Proviso hactenus, quòd contra decimam hujusmodi non solventes nullatenus sine speciali mandato Apostolicæ sedis invocetur brachium seculare: Quodq; ad vasa sacra, paramenta, calices, cruces, & libros, aliaq; bona mobilia ad cultum divinum, vel ad privilegia ecclesiarum & monasteriorum, aliorumque locorum ecclesiasticorum, ipsius occultatione decimæ manus nullatenus extendatur. Data Anagniæ. Cal. Octobr. Pont. nost. Anno 7.

DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM

TITULUS VIII.

CAP. I.

Religiosi mendicantes, sub excommunicationis pœna prohibentur convolare ad religionem non mendicantium, quicunq; quolibet, quam ipsi facto incurrunt, tam recepti, quàm recipientes, cuicunq; licentia non obstante. Quid juris sit de jam receptis, statuit.

Martinus IV.

VIam ambitiosæ cupiditatis religiosis, præsertim mendicantibus præcludere cupientes, ad alios ordines, præsertim monasticos (licetis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris observantiæ) tam sancti Benedicti, quam Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, canonicorum regularium sancti Augustini, vel aliorum monasticorum ordinum convolare nitentibus, licentiam à sede Apostolica seu legatis aut nunciis ejusdem sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione (ut verisimile est, prout facti evidentia docet) ut liberius degant, dignitatesque & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus. Ac volentes etiam conservationi ordinum mendicantium providere: auctoritate Apostolica ex certa scientia tenore præsentium declaramus & etiam decernimus: statuentes, quòd de cætero nullus religiosus ordinum mendicantium quorumcunque, cujuscunque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcunque & qualitercunque possit & debeat virtute cujuscunque licentiæ, etiam indulti Apostolici seu pœnitentiarii nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate hujusmodi, etiam per literas Apostolicas facultatum, quarumvis tam legatorum vel nunciorum sedis Apostolicæ, quam alia auctoritate, maximè de transferendis fratribus, aut aliquibus, præsertim ordinum mendicantium, professoribus in genere vel in specie ab ordinibus hujusmodi mendicantium, sub quacunque verborum forma appareant, admitti aut recipi per aliquos etiam superiores ordinis, seu monasterii, aut loci monastici, seu alias in monachum vel in fratrem alicujus ex ordinibus monasticis supradictis vel aliis expressis (ordine Cartusiensium duntaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes quàm receptì ipso facto incurrunt. Et quam ex nunc prout extunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, statuimus et in hac scriptura auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et à nemino, nisi duntaxat à Roma. Pontif. (præter quam in mortis

in mortis articulo a) excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficacia vel momenti: Decernentes etiam & volentes, quòd si quis hactenus virtute cujusvis licentiæ seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem monasticum ordinem, & habitum consuetum gestari per monachos talis ordinis suscepisset, sive professionem emisisse non, sub dicta pœna teneatur in monasterio, in quo receptus fuerit (etiamsi beneficia ecclesiastica seu redditus ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & in hujusmodi ordine monastico altissimo deservire. Si quis autem prætextu hujusmodi licentiæ vel sine habitu vel cum habitu vagando incedens, monitione prævia teneatur & debeat intra terminum XV. dierum à die monitionis hujusmodi computandorum ad ejus religionem vel ordinem, unde cum licentia vel sine licentia recesserat, remeare. Quòd si efficere neglexerit, post ipsum terminum tanquam notorius apostata excommunicatus in omnibus & per omnia debeat per quemliber reputari, & ab omnibus retractari, etiam per invocationem auxilii brachii secularis, quoties fuerit opportunum. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem monasticum ordinem (Carthusiensium duntaxat excepto) possit aut debeat per quemcunque recipi vel admitti, virtute alicujus licentiæ vel indulti, absque sedis hujusmodi licentia speciali, sub dictis pœnis, & nihilominus secus facta non teneant ipso jure. Hujusmodi licentiis & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & mendicantium ordinum prædictorum, etiamsi de illis specialis & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habita foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Seben. 4. Cal. Aug. Pont. nost. Anno 1.

CAP. II.

Religiosi sine suis superiorum licentia ultra mare euntes, sunt ipso facto excommunicati, nec ubi sunt ad prædicationem vel divinorum celebrationem admittendi.

Ioannes XXII.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quòd nonnulli religionis gestantes habitum, sed à veritate religionis omninò vacui, & à modestia penitus alieni, ad partes quandoque transmarinas se transferant, in quibus pauci fideles respectu infidelium commorantur. Et utilli decipere facilius simplicium animos, ac ipsos & alios in errores præcipitare seu retinere valeant, sub ovilla veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, per doctrinas suas reprobas & erroneas fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt: In ipsis partibus periculum ninium spargere non omittunt, necnon & os suum ponentes in cœlum, lingua eorum falsidica transeunte super terram, S. Rom. eccle. detrahere constitutionibus, & alia multa à fide devia in suis sermonibus & secretis collocutionibus evomere insanis ausibus non verentur: ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos. Nos itaque tantis obviare periculis paternæ diligentiæ studiis cupientes, universis & singulis religiosis cujuscunque conditionis, religionis, ordinis, vel status existant, de fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate præsentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque superioris ordinis sui licentia, sibi per ipsi' literas patentes concessa, de extero ad partes se transferat antedictas. Superioribus ipsis nihilominus injungentes, ne quibusvis sui ordinis fratribus (nisi duntaxat viris literatis, providis & expertis) hujusmodi licentiam impartiri præsumant. Nos enim quoscunque præsumentes contrarium quovis modo, excommunicationis subjacere sententiæ volumus ipso facto. A qua nullus ab alio, quàm à Rom. Pont. possit (nisi duntaxat in mortis articulo) absolutionis beneficium obtinere. Cæterùm universis ecclesiæ prælatis in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo, præsentium tenore mandamus, quatenus nullos religiosos ad partes se transferentes prædictas, nisi per patentes superioris sui ordinis literas, de licentia speciali se illuc transferendi sibi concessa, prælatis eisdem fecerint plenam fidem, in civitatibus suis & diœcesibus ac locis & terris aliis ad prædicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant; sed ipsos potius velut apostatas capiant, seu capi faciant, eos carcerali custodiæ (donec de dicta licentia speciali modo prædicto sibi constiterit) detinendo. Et nihilominus si quos religiosos approbare, quæ sedes Apost. reprobavit, vel quæ aliàs sunt fidei obvia in suis prædicationibus seu secretis collocutionibus dogmatizare persenserint: ut tales (quibuscunque cessantibus privilegiis) possint licitè capere, & carcerali custodiæ, sicut suos possent subditos mancipare, licentiam impartimur. Et insuper tenore præsentium mandamus eisdem, ut de præmissis summariè, simpliciter & de plano, ac sine strepitu judicii & figura, per se vel alium seu alios, se solerter & fideliter studeant informare, quosque de prædictis, seu eorum aliquo receperint eos esse, juxta statuta canonum in aliorum exemplum castigare pœnis debitis non postponant. Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscunque privilegiis, literis Apostolicis eisdem religiosis, vel eorum ordinibus ab eadem sedè concessis, vel in posterum concedendis: etiamsi de illis plena & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda. Quæ quantum ad prædicta, vel aliquod eorundem eisdem in nullo volumus suffragari. Nulli ergo, &c. Datum Avinion. VI. Idus Maji, Pont. nost. Anno 9.

a *Vide Conc. Trid. Sess. 14. c. 7. de casuum reservatione.*

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

TITVLVS IX.

CAP. VNIC.

Licet beguinarum status sit propter multas rationes per Clementem V. reprobatus, permittitur tamen mulieribus fide dignis, quæ nec sunt culpabiles, nec suspectæ, sub habitu beguinarum vivere: nec sunt tales per ordinarios molestandæ. Vide cap. 1. eod. tit. in Clemen.

Ioannes XXII.

RATIO recta non patitur, ut innocentes ad pœnas cum nocentibus judicentur. Sanè feli. rec. Clemens Papa V. prædeces. nost. cùm de mulieribus, quæ beguinæ vulgariter nuncupantur, nonnulla ei fuissent præcipuè de Alemaniæ partibus insinuata sinistra, & præsertim quòd earum quædam de summa Trinitate & divina essentia disputarent, & prædicarent, ac circa articulos fidei, & ecclesiastica sacramenta opiniones catholicæ fidei contrarias introducerent, & multorum simplicium animas in diversos errores inducerent: ex his & aliis frequenter de illis auditis habens eas non indigna ratione suspectas, in illas, quæ statum hujusmodi noviter assumptum sectarentur ulterius, aut quæ illum de novo assumerent, excommunicationis sententiam promulgavit. Verùm quia in multis

mundi partibus plurimæ sunt mulieres, quæ similiter vulgò beguinæ vocatæ, segregatæ, quandoque in parentum, aut suis, interdum vero in aliis, aut conductis sibi communibus domibus insimul habitantes, vitas deducunt honestas, ecclesias de nocte frequentant, diœcesanis locorum, & paræcialium ecclesiarum rectoribus reverenter obediunt, curiositatem disputandi, aut auctoritatem, seu temeritatem potius prædicandi, nullo modo sibi usurpant, nec se vel alias seu alios quoslibet præmissis opinionibus, erroribusque involvunt: nec ullâ super his est aut fuit hactenus nota seu suspicio contra eas, quæ ipsas dissimiles à luce sua constringeret, ut nullis earum, quæ perpetuam fortè Domino continentiam devoverunt, occasio præbeatur ad lapsum: & ne periculis, damnis, & scandalis plurimis, quæ proinde verisimiliter sequerentur, pro provisione ecclesiæ moderna occupentur: beguinas hujusmodi inculpabiles (ut præmittitur) nec suspectas sub prohibitione & abolitione præmissis (quis de ipsis prædecessor noster præfatus nullatenus sensisse dignoscitur) de fratrum nostrorum consilio declaramus & volumus non includi: Locorum ordinariis nihilominus injungentes, ut eas sub prætextu hujusmodi nullatenus molestari permittant. Et si quid forsitan ex hoc in bonis aut juribus à quibuscunque contra eos attentatum est hactenus, vel attentati contigerit in futurum, per illos prædictos ordinarios auct.no. in statum reduci debitum volumus. Invocato (si opus fuerit) auxilio brachii [a] secularis. Cæterùm statum beguinarum hujusmodi, quas esse permittimus (nisi de his per sedem Apostolicam aliter ordinatum extiterit) nullatenus ex præmissis intendimus approbare. Locorum autem ordinarios, & alios, ad quos prædicta spectabunt, curam pervigilem & solicitudinem debitam præcipimus adhibere, ne præmissarum sequentes invia, & ipsarum actus temerarios imitando, præmissis erroribus, & disputationum & prædicationum temeritatibus se involvant: eas, quæ contra prædicta præsumpserint, per censuram ecclesiasticam (appellatione postposita) compescendo. Porrò mulieres, quodcunque nomen habentes, quæ de illis, ex quibus prohibitio præcesserit, culpabiles se reddiderint, aut meritò notabiles vel suspectas esse, si statum vel habitum quoquo modo mutaverint, verè sub prædicta decernimus remanere censura: & taliter contra eas, per illos, ad quos pertinuerit, procedi volumus & mandamus, quòd ab errore de more revocatæ, non ultra inficiant sanas oves.

a *Brachium seculare poteſt quandoq; ab eccleſia invocari. c.1.de off.ord. in antiq.*

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, ET PROCURATIONIBVS.

TITVLVS X.

CAP. VNICVM.

Taxat procurationes, pabula charitatis, & subsidium charitativum. Salvat privilegia, conventiones, consuetudines, & præscriptiones, & indemnitatem pauperum: inhibet contravenire, punit transgressores, & eorum familiares, &c. Et locari debet sub rubrica, de censibus, & procurationibus.

Benedictus XII. *Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

VAs electionis Paulus Apostolus egregius prædicator, se, & eos qui secum erant, propriis manibus exhibebat, ut pseudo & subdolis operariis sub prædicationis specie lucra sectantibus locum præcluderet, & his, quos ipse pascebat pabulo verbi Dei, non existeret onerosus. Sanè licet circa modestiam in exigendis procurationibus observandam à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus salutaria emanaverint instituta, quia tamen (sicut experientia docet) nonnulli prælatorum, necnon diœcesani ordinarii, vel legatorum Apostolicæ sedis, de quibus tantum facciunt mentionem expresse, sic se reddiderunt & reddunt in dictarum procurationum exactionibus onerosos, ut oppressi subditi hujusmodi onera nequeant sustinere, & victum longi temporis brevi hora consumat. Nos attendentes, quod parentes debent thesaurizare filiis, non delitiis fastidiosis eorum debitam absorbere: ac cupientes pro diversitate condicionum visitantium prælatorum & Provincialium, ac satisfaciatum etiam facultatum, certum modum statuere visitantibus, & supportabilem visitatis possis fore de cætero observandum: de fratrum nostrorum consilio præsentis constitutionis edicto statuimus, quòd cùm in Franciæ, Navarræ, Majoricarum regni, aliarum Provinciis, & partibus adjacentibus, & in vicinioribus, necnon in Delphinatu, Burgundiæ, Sabaudiæ, Provinciæ, & Forcalquerii comitatibus, Archiepiscopi & Episcopi, ac alii prælati & personæ ecclesiastici, quibus id de jure vel consuetudine competit, suos subditos personaliter visitabunt: Iidem Archiepiscopi, si his, vel suffraganeorum suorum cathedralibus ecclesiis procuratione unius diei, sive in victualibus, sive in nummis in pecunia, ultra trecentorum: à monasteriis vero & aliis ecclesiis, vel prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentum ac quinquaginta. Ab habentibus vero paucarum personarum collegium seu conventum, & quibusvis aliis ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab ecclesiis cathedralibus, ultra ducentorum. A monasteriis verò & ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium vel conventum duodecim vel plurium personarum, ultra ducentorum quinquaginta. Ab habentibus verò paucarum personarum collegium seu conventum, & quibusvis aliis ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum. Episcopi verò ab ecclesiis cathedralibus, ultra ducentorum. A monasteriis verò & ecclesiis aliis ac prioratibus secularibus vel regularibus, collegium habentibus duodecim vel plurium personarum, ultra centum & quadraginta. Ab habentibus verò paucarum collegium paucarum, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, ultra centum & quadraginta. Abbates quoque à monasteriis vel prioratibus habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum. Ab aliis quoque habentibus minus collegium, ac ecclesiis, prioratibus & locis quibuscunque, ultra XXXX. Archidiaconi quoque, ultra XXXV. Archipresbyteri quoque, ultra VIII. Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si verò præfati Archiepiscopi, episcopi, & personæ ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: Iidem Archiepiscopi à suis & aliis cathedralibus ecclesiis, ultra centum & XX. à monasteriis vero & ecclesiis aliis, à prioratibus secularibus & regularibus, habentibus collegium duodecim, vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus vero minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus & locis, ultra LXXX. Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra LXXX. Abbates, ultra LX. Archidiaconi, ultra XXX. Turonen. argenti valorem non recipiant quoquo modo. In Alemania quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Scotiæ, & Sueciæ regnis, terris, ac Provinciis, & partibus eisdem adjacentibus Archiepisc. & Episc. alii quoque prælati, & personæ ecclesiasticæ, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabit, iidem Archiep. & Episc. etiamsi pro

mates existant, à suis, vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus, & personis earum pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra trecentum & viginti. A monasteriis verò & aliis ecclesiis, prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra CC. & LX. ab aliis verò monasteriis, ecclesiis, seu prioratibus minus collegium habentibus, aliis quoque ecclesiis, prioratibus & locis, ultra ducentorum & viginti. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis, ultra ducentorum & viginti. A monasteriis verò & aliis ecclesiis & prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra C. & LXXX. Ab habentibus verò collegium minus, & quibuslibet aliis ecclesiis & prioratibus atque locis, ultra centum & quinquaginta. Abbates insuper à monasteriis, prioratibus, seu ecclesiis habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra centum. Ab habentibus verò minus collegium ac ecclesiis, prioratibus, & aliis locis quibuslibet, ultra LXXX. Archidiaconi verò, ultra quinquaginta. Archipresbyteri etiam, ultra decem Turonen. argenti valorem recipere non præsumant. Si verò iidem Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ ecclesiasticæ ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata, dicti Archiepiscopi, etiamsi primates existant, ab hujusmodi ecclesiis, monasteriis, prioratibus, atque locis, ultra centum. Episcopi, ultra octoginta. Abbates ultra LX. Archidiaconi, ultra XXX. Turon. argenti valorem pro procuratione qualibet unius diei recipere non presumant. In Castellæ quoque, Legionis, Aragoniæ, & Portugalliæ regnis & dominiis, terris & provinciis Regum Castellæ, Aragoniæ, & Portugalliæ, & partibus adjacentibus etiam vicinis eisdem, excepto Sardiniæ & Corsicæ regno, Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, ac personæ ecclesiasticæ, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabunt, iidem Archiepiscopi à suis & suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus, pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia ultra centum & quadraginta: à monasteriis verò & ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra centum & viginti. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra centum. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis ultra centum: à monasteriis verò & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra LXXX. Ab habentibus verò minus collegium, aliisque ecclesiis, prioratibus & locis, ultra LX. Abbates etiam à monasteriis vel prioratibus habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus minus collegium, & quibuslibet illis ecclesiis, prioratibus & locis, ultra XL. Archidiaconi verò, ultra viginti quinque. Archipresbyteri verò, ultra quinque Turonen. argenti valorem recipere non attentent. Si verò proximè nominati Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, & aliæ personæ ecclesiasticæ, ex privilegio Apostolico, per alios visitare & procurationes recipere possint, in pecunia numerata; Iidem Archiepiscopi, ab eisdem suis & suffraganeorum suorum ecclesiis, ultra LXXX. A monasteriis verò & ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra LX. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus sive locis, ultra quinquaginta. Episcopi etiam ab eisdem ecclesiis monasteriis, prioratibus sive locis, ultra XL. Abbates verò, ab eorum monasteriis, prioratibus, ecclesiis sive locis, ultra XXX. Archidiaconi verò, ultra XX. Turon. argenti valorem recipere non attentent. In Apuliæ verò, Calabriæ, terræ laboris, Siciliæ, Lombardiæ, Tusciæ, Sardiniæ, Corsicæ, & cæteris aliis Italiæ partibus, necnon Sclavoniæ, Achajæ, Cypri, & cæteris regnis, insulisque & aliis provinciis & partibus omnibus ultramarinis, & etiam transmarinis, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi ac prælati alii & personæ ecclesiasticæ consistentes, cùm (ut præmittitur) personaliter visitabunt: Iidem Patriarchæ & Archiepiscopi à suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus pro procuratione unius diei, sive in victualibus, sive à volentibus in pecunia, ultra LX. A monasteriis verò & ecclesiis aliis, ac prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium XII. vel plurium personarum, ultra quinquaginta. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra quinquaginta. Episcopi etiam à cathedralibus ecclesiis, ultra quinquaginta: à monasteriis verò, aliisque ecclesiis, & prioratibus secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra quadraginta. Ab habentibus verò minus collegium, & ecclesiis aliis, seu prioratibus vel locis quibuslibet, ultra triginta. Abbates verò à suis monasteriis vel prioratibus, simile collegium vel majus habentibus, ultra viginti. Ab habentibus verò minus collegium, & quibuslibet aliis ecclesiis, prioratibus atque locis, ultra sexdecim, Archidiaconi ultra decem Turonen. argenti valorem non audeant recipere quoquo modo. Si verò Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & personæ ecclesiasticæ proximè nominati, ex privilegio Apostolico per alios visitare, & procurationes recipere valeant in pecunia numerata: dicti Patriarchæ seu Archiepiscopi ab eisdem suis vel suffraganeorum suorum ecclesiis cathedralibus, ultra quadraginta. A monasteriis quoque & ecclesiis aliis, ac prioratibus, secularibus vel regularibus, habentibus collegium duodecim vel plurium personarum, ultra triginta. Ab habentibus verò minus collegium, & ecclesiis aliis, prioratibus, sive locis, & subditis quibuscunque, ultra viginti octo. Episcopi quoque à suis cathedralibus, & quibuslibet aliis ecclesiis, monasteriis, prioratibus atque locis, ultra viginti. Abbates etiam ultra decem, necnon Archidiaconi ultra quinque Turon. argenti valorem recipere non præsumant. Ita, quòd expensæ seu sumptus universi, seu taxatio pecuniaria hujusmodi procurationis totius diei, videlicet in pecunia, vel victualibus & necessariis aliis, prædictam summam vel valorem aliquatenus non excedat: nec ultra dictas summas vel taxationes seu valores earum prætextu cujusvis consuetudinis, vel aliàs, vel ab ipsis prælatis vel familiaribus earundem quicquam exigere vel recipere liceat etiam à volentibus, quando ex conventione vel consuetudine minus solvere consueverint, quòd propter prædicta non plus solvant. Illud quoque quod de Archidiaconis superius diximus ordinandum, locum habere volumus etiam in decanis, præpositis, aliisque personis ecclesiasticis superius non expressis, quibus visitationis officium & procurationis receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel de jure seu consuetudine competere dignoscuntur: Decanis ruralibus duntaxat exceptis, qui in aliquibus regionibus Archipresbyteri nominantur, circa quos in receptione hujusmodi procurationis, id quod suprà statutum est de aliis Archipresbyteris, volumus observari. Nostræ tamen intentionis existit, quòd si ex conventione, vel consuetudine, tam ecclesiæ cathedrales, quàm collegiatæ & aliæ quælibet seculares, ac etiam monasteria, prioratus conventuales, & loca alia quævis ecclesiastica, earumque capitula, collegia seu conventus, rectores etiam & personæ, prælatis quibusvis suis visitantibus (ut præfertur) minus debeant, vel consueverint, quàm per nos superius est statutum, ad solvendum ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi nullatenus adstringantur, sed super his circa eos consuetudo & conventio hujusmodi observentur. Hujusmodi

etiam moderationes & taxationes ad prælatos quoslibet, qui prætextu cujusvis consuetudinis in monasteriis, sive locis aliis ecclesiasticis gratis recipiantur ad pabulum charitatis, extendimus & etiam prorogamus: proviso nihilominus, quòd in locis quibuslibet, secundùm quod major vel minor rerum copia fuerit in eisdem, necnon juxta majorem vel minorem personarum & vectionum numerum hujusmodi visitantium, expensarum majorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen, quòd majores expensæ non excedant summam superius limitatam. Insuper prædictis omnibus Archiepiscopis, primatibus, Episcopis, & aliis superius nominatis visitantibus, ne ultra conventionem vel consuetudinem hujusmodi circa personas, & loca ubi fuerint, nec ultra moderationes & taxationes prædictas, quicquam præsumant recipere, districtius nihilominus inhibemus. Volentes etiam constitutionem præsentem pœnæ adjectione juvari, statuimus, quod si dicti visitantes per se vel (si ex privilegio eis competat) per alios visitationis officium exercuerint, & procurationes receperint (ut præfertur) ipsi vel familiares eorum ultra taxationes prædictas, aliquid scienter exegerint, vel receperint etiam à volente, duplum ejus, quod ipsi iidem prælati, vel eis scientibus aut ratum habentibus eorum familia, taliter exegerint vel receperint, intra duos menses post receptionem seu scientiam hujusmodi ecclesiis, monasteriis, & aliis locis à quibus illa receperint, restituere teneantur. Si verò dictis prælatis per alios visitantibus, ii, qui pro eis visitationibus officium exercebunt, per se vel alios ultra moderationes seu taxationes prædictas quicquam exegerint, seu receperint etiam à volentibus: duplum ejus, quod ultra receperint, ecclesiis & monasteriis vel locis aliis, à quibus id receptum fuerit, intra præfatum terminum restituere teneantur. Alioquin extunc dicti prælati, qui ultra moderationes & taxationes prædictas, seu conventionem vel consuetudinem, hujusmodi receperint in pecunia numerata, duplum ipsum eisdem ecclesiis, monasteriis, sive locis ultra dictum tempus restituere differentes, ingressum ecclesiæ sibi noverint interdictum. Ii verò pro dictis prælatis visitationem hujusmodi (ut præmittitur) exercentes, ab officio & beneficio noverint se suspensos: quousque gravatis ecclesiis, monasteriis, sive locis de hujusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant. Adjicientes constitutioni præsenti, quòd si quis de familia prælati personaliter visitantis, aliquid ultra moderationes & taxationes præfatas per se vel alios prælato ignorante, nec ratum habente receperit ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis visitatis, duplum ejus, quod ultrà receperit, de suo proprio intra duos menses post receptionem hujusmodi ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, à quibus illa receperit, reddere teneatur: Alioquin extunc recipiens, si clericus fuerit, tam diu ab officio & beneficio sit eo ipso suspensus: Si verò laicus, tamdiu ingressum ecclesiæ sibi noverit interdictum, & à communione Eucharistiæ ipso facto noverit se suspensum, donec de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis, monasteriis, sive locis satisfecerit cum effectu: Nulla eisdem ultra moderationes & taxationes prædictas recipientibus in his donantium remissione, liberalitate, vel gratia valitura. Cæterùm moderationes & taxationes hujusmodi in illis locis volumus observari, in quibus id fieri poterit secundùm ecclesiæ, monasterii, vel loci alterius facultates. In aliis autem tantam præcipimus modestiam adhiberi, quòd per hæc, quæ ad exonerationem locorum ecclesiarum statuendam providimus, non doleant se gravari: nec per hoc dicti prælati exigendi amplius quàm ipsi subditi pati possint indultam sibi existiment potestatem. Præmissis quoque adjiciendo statuimus, quòd si dicti prælati, vel aliquis eorum ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine, seu de jure, petant sibi ab ecclesiis, monasteriis, & locis aliis, eorumque capitulis, collegiis, vel conventibus, seu personis moderativum, seu charitativum subsidium exhiberi: non possint à singulis ecclesiis, monasteriis, sive locis pro subsidio hujusmodi ultra petere, vel recipere (etiam à volentibus) nisi quantum alcendere singulæ procurationes, in pactum per nos superius notatum, quas iidem prælati possent recipere, quando ex privilegio per alium visitarent. Porro Turonenses prædictos, tales fore intelligimus, quòd XII. ipsorum valent unum florenum auri boni puri, & legalis ponderis ad numii Florentini. Per constitutionem autem hujusmodi nolumus, quòd prædicti prælati, vel alii, quibus visitationis officium, & procurationum receptio ex privilegio sedis Apostolicæ, vel aliàs de consuetudine vel de iure, competere dignoscuntur, jus visitandi, seu procurationes recipiendi, sibi valeant vendicare. Nec per constitutionem eandem aliis constitutionibus super præmissis, per prædecessores nostros dudum editis, quoad alia contenta in eis, aliquatenus derogetur. Insuper Abbates Cistercien. ordinis, sua monasteria visitantes, sub prædicta constitutione nostra nolumus comprehendi, cum tamen his per aliam constitutionem nostram duxerimus specialiter providendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionum, mandatorum, inhibitionis, adjectionis, & præcepti ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incurrerit incursurum. Datum Avinion. XV. Calen. Januarii, Pontificatus verò nostri Anno 2.

DE CELEBRATIONE MISSARUM.

TITULUS XI.

CAP. UNIC.

Narratis perturbationibus plurimis, quæ ubique profectæ per hæreticos inferuntur, ordinat Romanus Pontifex, quæ dum missæ celebrantur, in quibus devotius oratur, cordis pura vis expressa ad Deum effundantur. Et ut Christiani ad id sæpiùs, magis gentis dies indulgentiarum cultu hoc facinoribus elegant. Advertere, quòd sub hoc tit. aptè potuissit locum extraneus Decretalis quæ est supra de vita & honest. cler. ut ibi tractatum est.

Ioannes XXII.

DISCIPULORUM Christi a gesta nos instruunt, ut in pelago hujus mundi procella surgens, ad divinum confugium recurrere debeamus. Illa quidem commotione maris adeò grandi facta, ut fluctus naviculam in quam IESUM sequentes intrarant, operirent, Christum dormientem vocibus excitarunt supplicibus, & adversus ingruentes tempestatis impetus ab eo salutis præsidium postularunt. Cum itaque tus ab eo salutis præsidium postularunt. Cum itaque catholicam ecclesiam, quæ congregationem fidelium comprehendit, videamus (quod dolemus referimus) pacis æmuli, zizaniorumque satoris malitia procurante, discordiarum flatibus concitatam, eamque fluctus adeò elevatos, quòd quasi operiantipsam turam. Hæreticos insuper ecclesiam ipsam cernamus, & Ecclesiæ nicam scindant, multipliciter laborare. Cum itaque nostris deliberatione præhabita diligenti, expetendum (imò necessarium potius) æstimamus, ut ad illum, qui ad dexteram Patris residet in excelsis, qui ejus ad congregationis ejusdem, cuique potestas omnia, tam in cœlo, quàm in terra noscitur tradita, ejique veri, & maria obsecundant c, leveniis cum manibus cordis

a Luc. 8. b Vide Turrecrem. in summa de eucha. c Luc. 1.

nostra, ipsumque devotis pulsantes precibus, apud eum sedulis orationibus insistamus, ut insurgentes præmissæ fremitus tempestatis, quæ quasi universorum Christicolarum regna concutit, subditos contra dominos violato fœdere erigit, hæreticis & schismaticis ac rebellibus ecclesiæ Dei, insurgendi contra ipsam, ejusque jura usurpandi, insania damnabili ausum pandit, flatus cessare, hostisque prædictos quiescere sua faciat omnipotenti virtute: Cordaque hæreticorum, schismaticorum, aliorumque rebellium ad Dei ecclesiæ unitatem ac devotionem inclinet & habilitet, vel forsan cum præmissis pertinaciter intendant persistere, ipsorum elidat superbiam, eorumque obstinatam malitiam suæ virtute dexteræ conterat & prosternat. Corda quoque subditorum ad eorum superiores, & eorum superiorum convertat ad subditos, ipsosque dissidentes in concordiæ unitate conciliet, confirmet: sicque det ipsis superioribus præsidere, quòd sic regnent, ut dirigantur, eorumque regimen cedat subditis ad salutem perpetuam, quietem & pacem: nobisque ipse, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, modos & vias aperiat, per quos hoc, quod in votis gerimus, efficaciter promovere possimus. Et quia in missarum solenniis ad Deum consueverunt preces effundi devotius, de eorundem frat. con. ordinamus, quòd in singulis missarum celebrationibus post dictum à celebrante Pater noster, responsioneque secuta, antequam in missi ulterius procedatur, illud Canticum, Lætatus *a* sum in iis quæ dicta sunt mihi, totum, cum Gloria Patri, religiosis clericis & aliis literatis præsentibus cum devotione dicentur *b*. Et primò dicatur Kyrie Eleison, Christe Eleison, Kyrie Eleison, Pater noster. Et post isti versiculi subsequantur, Domine salvos fac Reges. Et exaudi nos in die, qua invocaverimus te. Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ. Et Rege eos, & extolle illos usque in æternum. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Collecta.

ECclesiæ tuæ, quæsumus Domine, preces placatus admitte: ut destructis adversitatibus & erroribus universa, secura tibi serviat libertate. Per Dominum nostrum.

HOstium nostrorum, quæsumus Domine, elide superbiam: eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute proterere. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Benedicat celebrans consequenter. Nos autem Christi fideles ad exequendum supradicta promptius donis volentes spiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus, & confessis, tam his celebrantibus, quàm ipsis assistentibus observantibus supradicta, quàm aliis preces tunc devotas Deo fundentibus, pro præmissis diebus, & missis singulis, quibus hæc fecerint, XX. dies de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus. Nulli ergo, &c. Datum XII. Cal. Iulii. Anno 12.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE SANCTORUM.

TITULUS XII.

CAP. I.

Qui conceptionem immaculatæ virginis devotè celebrabunt, in eadem festo, & ejus octavis officio intererunt, tales tribuuntur indulgentiæ, quales consequuntur Christi fideles in corporis Christi solemnitate.

Sixtus IV.

CUM præexcelsa meritorum insignia, quibus Regina cœlorum virgo Dei genitrix gloriosa sedib. prælata æthereis, sideribus quasi stella matutina prærutilans devotæ considerationis indagine perscrutamur, & intra pectoris arcana revolvimus, quòd ipsa (utpote via misericordiæ, mater gratiæ & pietatis, amica humani generis, consolatrix pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur,) sedula oratrix, & pervigil ad Regem quem genuit, intercedit: Dignum, quin potius debitum, reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo, pro cujus providentia ejusdem virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro reconcilianda suo auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui unigeniti habitaculum Sancti Spiritus præparatione constituit: ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, & immaculata virgo nihilominus post partum remaneret: de ipsius immaculatæ virginis mira conceptione gratias & laudes referant, & instituta propterea in Dei ecclesia, missas, & alia divina officia dicant, & illis interfint: indulgentiis & peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem virginis meritis, & intercessione divinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, auctoritate Apostolica hac in perpetuum valitura constitutione statuimus & ordinamus, quòd omnes & singuli Christi fideles utriusque sexus, qui missam & officium conceptionis ejusdem virginis gloriosæ, juxta piam, devotam, & laudabilem ordinationem dilecti filii magistri Leonardi de Nogarolis clerici Veronensis notarii nostri & quæ desuper à nobis emanavit missæ & officii hujusmodi institutionem, in die festivitatis Conceptionis ejusdem virginis Mariæ, & per octavas ejus devotè celebraverint, & dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & peccatorum remissionem consequantur, quam juxta fœlicis recordationis Vrbani *a* IV. in Concilio Vienensi approbatæ *b*, ac Martini V. & aliorum Romanorum Pontificum, prædict. nostr. constitutiones, consequuntur illi, qui missam & horas canonicas in festo corporis & sanguinis Domini nostri IESV Christi à primis vesperis, & per illius octavas juxta Romanæ ecclesiæ constitutionem celebrant, dicunt, aut missæ officio & horis hujusmodi intersunt: præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ, M. CCCC LXVI. 3. Cal. Martii, Pont. nost. Anno 6.

CAP. II.

Excommunicationem ipso facto incurrunt prædicatores, asserentes divam virginem in peccato mortali fuisse conceptam: qui etiam dicunt, quòd festum Conceptionis ejus celebrantes, graviter peccant. Et vidit præsentem constitutionem in loco populosis publicari.

Idem *in eadem materia.*

GRave *c* nimis gerimis, & molestum, cùm sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur: Sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati excessibus prædicando commissis, eò gravius provocamur, quò illi periculosius remanent incorrecti. Cùm facilè deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publicè prædicando diffusius & damnabilius imprimuntur errores: Sanè cùm S. Rom. eccles. de intemeratæ semperque virginis Mariæ conceptione publicè festum solenniter celebret, & speciale ac propriũ super hoc

a *Psal. 121.* b *In aliis legitur, dicant.*

a *Hanc constitutionem Vrbani habes insertam in Cle. I. de reliquiis, & veneratione sanctorum.* b *Forte approbatam.* c *Vide Conc. Trid. Sess. 5. in decreto de peccato orig. §. ultr. & extravagantem Pii V. Pont. max. incip. super speculam Domini. ubi hoc statutum confirmatur & approbatur.*

officium ordinaverit: nonnulli (ut accepimus) diversorum ordinum prædicatores in suis sermonibus ad populum publicè per diversas civitates & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent aut asserunt eandem gloriosam & immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos: ejusdem immaculatæ conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter. Sed & præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt: ex quorum assertionibus & prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & majora meritò exoriri formidantur indies. Nos igitur hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalis, quæ exinde in Dei ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, & certa scientia, hujusmodi assertiones prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos, qui crederent aut tenerent, eandem Dei genetricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præservatam fuisse, propterea alicujus hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut hujusmodi officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas & erroneas, & à veritate penitus alienas; editosque desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus & damnamus. Ac motu, scientia, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunque alii, cujuscunque status, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cætero ausu temerario præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquàm de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant: à qua ab alio, quàm Rom. Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia, & auctoritate similibus, simili pœnæ ac censuræ subjicientes eos, qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen vel peccatum incurrere mortale: cùm nondùm sit à Rom. eccles. & Apostolica sede decisum, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, quibus communiter vel divisim à sede Apostolica indultum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus, quòd locorum ordinarii requisiti præsentes literas in ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, & suarum diœcesum, & locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, sermonibus ad populum mandent, & faciant publicari. Præterea, quia difficile foret præsentes literas ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre, etiam volumus, & dicta authentica decernimus, quòd earundem literarum transsumptis, manu publici notarii confecto, & authentico sigillo prælati ecclesiastici sigillo munito, ubique fides adhiberetur eisdem originalibus literis, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Datum Rom. apud S. Petrum, anno incarnationis dominicæ, 1483. prid. Non. Sept. Pont. nost. Anno 12.

DE IMMVNITATE ECCLESIARVM.

TITVLVS XIII.

CAP. VNIC.

Decretalis, Clericis laicos, eod. tit. lib. 6. habet locum tantùm quoad laicos tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quoad solventes: præcipit deinde Lateran. & generalis concilii diligenter observari.

Benedictus XI.

QVOD *b* olim per seli. recor. Bonifacium Papam VIII. præd. nost. contra laicos, exigentes seu recipientes à clericis & ecclesiasticis personis tallias, decimam vel aliam quoram seu quarumvis aliquam de proventibus bonorum suorum, aut ecclesiarum, necnon adversus solventes, aut promittentes, vel consentientes se soluturos, pœnis adjectis statutum est, quantum ad pœnas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restringimus ad exigentes tantùm modo, & ad exigentibus dantes auxilium, consilium vel favorem: non autem quoad easdem pœnas in solventibus aut recipientibus à sponte dantibus deinceps vendicet sibi locum. Cæterùm attendant solicitè ecclesiarum prælati, & alii clerici Lateran. consilium, quod in hujusmodi subventionibus illum casum necessitatis, aut communis utilitatis, ab illorum ad id non suppetant facultates, deliberatione provida noscitur excepisse: & deinde generale statuisse concilium, propter quorundam imprudentiam, etiam in hoc casu Rom. Pont. (cujus interest communibus providere utilitatibus) primitus consulendum. Attente igitur caveant, ne prædictorum conciliorum transgressores existant, aliquid in casu prædicto, & multò magis si casus ipse non subsit, quoquo modo vel titulo inconsulto Rom. Pont. occasione subventionum dictarum concedendo illicitis, vel etiam promittendo: Alioquin tanquam temerarii, & tam solennium conciliorum temerarii transgressores, quas proculdubio (Deo propitio) idem indulgentissimus Pontifex, gravissimas pœnas potuerunt merito formidare. Nulli ergo omninò hominum, &c.

PAstoralis cura solicitudinis super cunctas populi Christiani nationes, invigilare remediis subsistentibus, earundem periculis obviare, ac scandala removere compellit. Sanè quoniam ex constitutione felicis recordationis Bonifac. &c. ut in Clem. I. eod. tit.

a *Instrumentum ex originali transsumptum quando sit plenam fidem.* b *vide c. 1. eod. tit. in Clem. cum notis Ind. per Dd.*

FINIS LIBRI TERTII.

QUARTUS LIBER VACAT, NE QUI SEQUITUR, LIBER QUINTUS EST. EXTRA-